

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

The Study of the Understanding of Constitutionalism
among Thai People

โดย

วิเชียร ตันศิริคงคล

สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2565

สัญญาเลขที่ วจ 001/2562

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย
The Study of the Understanding of Constitutionalism
among Thai People

โดย
วิเชียร ตันศิริคงคล

สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ คือ หนึ่ง เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย และสอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากประชาชนชาวไทยที่อยู่อาศัยในประเทศไทย มีการวิเคราะห์ผลการวิจัยด้วยสถิติ t-test และสถิติ One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่าประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) โดยในภาพรวมหากพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมากทั้งหมด 4 ประเด็น คือ ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านหลักนิติรัฐ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.21$) และด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ได้แก่ ตัวแปรระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนชั่วโมง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสาร หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ และการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ ไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

Abstract

The research topic is the study of the level of understanding of the Thai people's democratic constitutionalism ideology. The research has two objectives: first, to study the level of understanding of the Thai people's democratic constitutionalism ideology, and second, to study the factors affecting the Thai people's understanding of the democratic constitutionalism ideology. The research is a quantitative study based on 400 questionnaires collected from Thai people living in Thailand. The research results were analyzed using statistical methods such as t-test and one-way ANOVA at a significant level of 0.05.

The research found that the Thai people's understanding of the democratic constitutionalism ideology was high ($\bar{X} = 4.11$). If considered by dimension, the overall understanding of the democratic constitutionalism ideology was high in all four dimensions: the principle of separation of powers ($\bar{X} = 4.34$), the principle of the constitutional state ($\bar{X} = 4.23$), the principle of accountability ($\bar{X} = 4.21$), and the principle of equal rights and freedoms ($\bar{X} = 3.64$).

The factors that affect the understanding of Thai people's ideas on the concept of constitutional democracy were found to be variables of education level, occupation, monthly income level, number of hours, access to information, expression of opinions through social media, and the importance of following significant social media. These variables have statistical significance at the .05 level. However, variables of gender, age, marital status, access to information, social media access, regular newspaper readership, and sharing of information through social media do not affect the understanding of Thai people's ideas on the concept of constitutional democracy.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับความโน้มเอียงทางการเมือง.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	37
สมมติฐานการวิจัย.....	37
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	38
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
4 ผลการศึกษา.....	45
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
การบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่.....	48
ความโน้มเอียงทางการเมือง.....	53
ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญ.....	56
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
ข้อค้นพบจากการวิจัย.....	72
การอภิปรายผลการศึกษา.....	72
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	75
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	75
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก.....	82
ภาคผนวก ข.....	84
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณของไลเคิร์ต 5 ระดับ.....	43
2	เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณของไลเคิร์ต 5 ระดับ.....	44
3	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	45
4	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	46
5	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ.....	46
6	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	47
7	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	47
8	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้.....	48
9	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารด้านต่าง ๆ.....	48
10	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร.....	49
11	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ใน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร.....	49
12	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ.....	50
13	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทข้อมูลข่าวสารที่ติดตาม.....	50
14	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแชร์ข้อมูลข่าวสารใน สื่อสังคมออนไลน์.....	51
15	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแสดงความคิดเห็นผ่าน สื่อสังคมออนไลน์.....	52
16	จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสำคัญของการติดตาม สื่อสังคมออนไลน์.....	52
17	ภาพรวมของระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	53
18	ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย ด้านการรับรู้.....	53
19	ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย ด้านผูกพัน.....	54
20	ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	55
21	ภาพรวมของระดับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	56
22	ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค.....	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
23 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ด้านหลักนิติรัฐ.....	57
24 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ.....	58
25 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ด้านความรับผิดชอบ.....	59
26 เปรียบเทียบความเข้าใจระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	60
27 เปรียบเทียบอายุกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	60
28 เปรียบเทียบสถานภาพสมรสกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชน ชาวไทย.....	60
29 เปรียบเทียบระดับการศึกษากับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชน ชาวไทย.....	61
30 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับความเข้าใจต่อเรื่อง แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	61
31 เปรียบเทียบอาชีพกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	62
32 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอาชีพกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	63
33 เปรียบเทียบระดับรายได้ต่อเดือนกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย.....	64
34 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ต่อเดือนกับความเข้าใจต่อ เรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	65
35 เปรียบเทียบจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	66
36 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับ ความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	67
37 เปรียบเทียบการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย.....	67
38 เปรียบเทียบสื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของ ประชาชนชาวไทย.....	68
39 เปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ของประชาชนชาวไทย.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
40	68
เปรียบเทียบการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	68
41	69
เปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	69
42	69
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับ ความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	69
43	70
เปรียบเทียบความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	70
44	71
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ กับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	71
45	73
สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย.....	73

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงแบบจำลองขององค์ประกอบของการสื่อสารการเมืองของ Brian McNair.....	18
2 ระดับขั้นของการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain).....	30
3 ระดับขั้นของการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain).....	31
4 ระดับขั้นของการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain).....	32
5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	37

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

เจมส์ แมดิสัน เคยกล่าวเอาไว้ว่า “หากมนุษย์เป็นทวยเทพ รัฐบาลก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น หากทวยเทพปกครองมนุษย์ ก็ไม่จำเป็นต้องมีกลไกควบคุมรัฐบาลจากทั้งภายนอกและภายใน ในการวางกรอบเพื่อให้มีรัฐบาลมนุษย์ที่จะปกครองมนุษย์ ความยากลำบาก คือ ก่อนอื่น เราต้องทำให้มีรัฐบาลที่สามารถควบคุมผู้ถูกปกครอง และจากนั้นทำให้รัฐบาลควบคุมตนเอง” ประโยคดังกล่าวนี้เป็นประโยคคลาสสิกที่บ่งบอกนัยถึงความสำคัญของรัฐบาลในสังคมของมนุษย์ แต่กระนั้นก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ารัฐบาลที่ถูกต้องและเหมาะสมนั้นควรจะเป็นอย่างไร ปัจจุบันมีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันมากมายขึ้นอยู่กับบริบทและวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละประเทศ ตั้งแต่รูปแบบของรัฐบาลเผด็จการเบ็ดเสร็จไปจนถึงรัฐบาลประชาธิปไตยแบบรวมอำนาจ แต่มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันก็คือการปรากฏตัวของรัฐธรรมนูญในประเทศ ดังนั้นแล้วการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญและรูปแบบของรัฐบาลทั่วโลก จึงมีความสำคัญและมีการศึกษากันอย่างแพร่หลายในหมู่นักวิชาการ โดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ม.ป.ป.)

ย้อนกลับไปเมื่อเกือบ 300 ปีก่อน มองเตสกีเอร์ได้ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการแบ่งแยกอำนาจและกลไกตรวจสอบถ่วงดุลในระบบการปกครองของอังกฤษ และต่อมาก็ได้เกิดรูปแบบมาตรฐานของรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นที่นิยมและถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก จนกลายมาเป็นแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องยอมรับว่าแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมนี้ ไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดว่าด้วยการปกครองโดยระบบของกฎหมายเท่านั้น แต่ยังถือว่าเป็นปรัชญาทางการเมืองบนพื้นฐานของความคิดที่ว่า อำนาจของรัฐบาลมาจากประชาชนและควรถูกจำกัดอำนาจด้วยรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลสามารถกระทำสิ่งใดได้บ้างและไม่สามารถกระทำสิ่งใดบ้าง

สำหรับแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมนี้ มีรากฐานอย่างแน่นแฟ้นบนความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับที่มาของรัฐบาลและข้อจำกัดของการใช้อำนาจของรัฐบาล แต่กระนั้นก็ไม่สามารถที่จะบอกได้ว่า ในทางการเมืองของรูปแบบเผด็จการที่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลหรือผู้ปกครองเข้ามามีอำนาจในทางปกครอง โดยไม่สนใจต่อความคิดเห็นหรือความยินยอมจากประชาชน

ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ทศวรรษที่ 2510 ควบคู่ไปกับการก่อตั้งระบบกึ่งประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เป็นการจุดประกายความหวังของนักวิชาการและประชาชนชาวไทยในการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยให้เป็นรัฐประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง จากการลุกฮือของประชาชนและตามมาด้วยการรัฐประหารถึง 2 ครั้ง ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 ซึ่งนำมาสู่การฉีกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2 ฉบับ ก็คือ ฉบับ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ตามลำดับ

เหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศไทยตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา ถือว่าเป็นมายาคติของนักรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่ เนื่องจากมีความพยายามใช้ทฤษฎีทางการเมืองหลากหลายทฤษฎีเพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองใดที่พอจะอธิบายความผิดปกติของปรากฏการณ์ทางการเมืองเหล่านี้ โดยที่นักวิชาการไทยบางคนก็ได้มีการเสนอให้มองย้อนกลับไปถึงพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับรัฐบาล เพื่อเป็นการลดหรือป้องกันความวุ่นวายทางการเมืองดังต่อไปนี้ เช่น บางคนเสนอว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจอย่างเร่งด่วน เพื่อเพิ่มศักยภาพการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น และลดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลส่วนกลางลง หรือในขณะที่บางคนก็ได้มีการเสนอให้มีการปฏิรูปกระบวนการทางการเมืองผ่านรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

แม้ว่าจะมีทฤษฎีทางการเมืองมากมายมารองรับการอธิบายเหตุการณ์ทางการเมือง แต่กระนั้นแล้วแก่นแท้ของการศึกษารัฐธรรมนูญในประเทศไทยนั้นยังคงประเด็นการศึกษาไปที่ประชาชนชาวไทย ซึ่งประชาชนชาวไทยในฐานะของสมาชิกทางการเมือง เพราะว่าหากไม่มีประชาชน ก็ไม่มีการเมือง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ศึกษาความเข้าใจของคนไทยที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการพื้นฐานของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมมีคุณสมบัติพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญต้องมี 5 ประการ ได้แก่ หนึ่ง การกำหนดโครงสร้างของรัฐบาล สอง การมีข้อจำกัดแก่รัฐบาล สาม การเปลี่ยนแปลงยาก สี่ เป็นอำนาจสูงสุดในทางกฎหมาย และห้า ต้องมาจากเจตนารมณ์ของประชาชนที่ยินยอมให้มีรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้อสุดท้ายนั้นมีความสำคัญมากเนื่องจากรัฐธรรมนูญ คือ สัญญาประชาคมระหว่างประชาชนและรัฐบาล ประชาชนจึงเป็นรากฐานแห่งอำนาจในการเป็นผู้จำกัดอำนาจของรัฐบาล เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องได้รับการเลือกจากประชาชน และรับฟังเสียงของประชาชน เพื่อตอบสนองให้เกิดรัฐบาลที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง และสิ่งสำคัญอีกประการ ก็คือ การที่รัฐธรรมนูญมีหลักประกันในเรื่องของการถ่วงดุลตรวจสอบทางการเมือง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้มีอำนาจจะไม่ขยายขอบเขตอำนาจของตนเองผ่านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งการสร้างหลักประกันในการจำกัดอำนาจเช่นนี้ ถือว่าเป็นหัวใจหลักของหลักรัฐธรรมนูญนิยม ดังนั้น การตั้งคำถามเหล่านี้ ต่างเป็นคำถามพื้นฐานของการเข้าใจต่อการเมืองไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจระดับความเข้าใจต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองในประเทศไทย รวมถึงเป็นการส่งเสริมความเข้าใจต่อรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อจะได้ทำให้พวกเขาได้ตระหนักถึงอำนาจทางการเมืองและการที่รัฐธรรมนูญจะสามารถปกป้องสิทธิต่าง ๆ ขึ้นพื้นฐานได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนั้น ไม่ใช่เพียงการถามว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมากน้อยเพียงใด แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของรัฐธรรมนูญที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของตนเองอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยนี้จะทำให้เห็นถึงระดับความเข้าใจต่อหลักการของรัฐธรรมนูญนิยมและปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย อันจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย เพื่อนำมาสู่การสร้างความรู้ความตระหนักและเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมืองของประเทศไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยทำการศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผ่านการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการบริโภคข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยความโน้มเอียงทางการเมือง กับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย เพื่อทำให้เห็นระดับของความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยม รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยทำการศึกษาพื้นที่ใน 77 จังหวัด รวมทั้งกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการสะท้อนความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยในระดับประเทศ โดยมีการเลือกจังหวัดใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) รวมกันจำนวน 8 จังหวัด คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครศรีธรรมราช และสงขลา

3. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในพื้นที่ 77 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร รวมประชากรทั้งหมด 69,687,141 คน

4. ขอบเขตด้านช่วงเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 - 30 กันยายน พ.ศ. 2563 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษาครั้งนี้จะสามารถสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ ในการทำความเข้าใจต่อหลักรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยที่สนับสนุนหรือขัดขวางการสร้างความรู้ความเข้าใจหลักรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย
3. การศึกษาครั้งนี้จะสถาบันศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นข้อมูลสนับสนุนในการสร้างความเข้าใจต่อหลักรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับความโน้มเอียงทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย
7. สมมติฐานการวิจัย
8. ข้อจำกัดของการวิจัย
9. นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism Theory)

แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้รับความนิยมแพร่หลายในปัจจุบันในการจัดทำรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติให้มีกลไกในการจำกัดอำนาจของรัฐเพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินเลยจนส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น เพื่อเป็นการทำความเข้าใจต่อแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ (Constitution) เป็นหนึ่งในสถาบันทางการเมืองเพราะสอดคล้องกับคำนิยามที่ว่า สถาบันทางการเมืองคือชุดของกฎเกณฑ์ หรือแบบแผนของพฤติกรรม หรือการกระทำทางการเมือง ซึ่งถูกสร้าง วางระเบียบ กฎเกณฑ์ บรรทัดฐานและกระบวนการต่าง ๆ โดยมีโครงสร้างและองค์การทางการเมืองที่กำหนดรูปแบบและวิธีการในการประพฤติปฏิบัติหรือกระทำทางการเมืองและมีปฏิสัมพันธ์หรือกระทำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม และเมื่อพิจารณาคำอธิบายว่ารัฐธรรมนูญ คือ อะไร นักวิชาการได้ให้ความหมายที่สะท้อนถึงความเป็นสถาบันทางการเมือง มีดังต่อไปนี้

Konrad Hesse (1999 อ้างถึงใน บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ, 2551) อธิบายว่า รัฐธรรมนูญเป็นระบบพื้นฐานทางกฎหมายของประชาคมที่วางแนวทางพื้นฐานสำหรับการสร้างความเป็นเอกภาพทางการเมืองและการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงซึ่งภารกิจต่าง ๆ ของรัฐ รวมทั้งกำหนดกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในประชาคม นอกจากนี้แล้ว รัฐธรรมนูญยังกำหนดเกี่ยวกับการจัดองค์กรและกระบวนการของการสร้างความเป็นเอกภาพทางการเมือง และการใช้อำนาจต่าง ๆ ของรัฐ อีกทั้งยังกำหนดพื้นฐานและกรอบสำหรับกฎหมายทั้งระบบ

Andrew Heywood (2002) อธิบายว่า รัฐธรรมนูญเป็นชุดของกฎเกณฑ์ที่ต้องการสถาปนาบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ของการปกครอง กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกันของสถาบันเหล่านั้น ตลอดจนระบุถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล

Josep M. Colomer (2009) ให้ความเห็นว่า รัฐธรรมนูญคือ ชุดของกฎเกณฑ์เพื่อการตัดสินใจเรื่องส่วนรวม ซึ่งการมีชุดของกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันก็อาจจะส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่แตกต่างกัน และให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันด้วย ทั้งนี้ อาจแยกความแตกต่างของชุดของกฎเกณฑ์ออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดของกฎเกณฑ์ที่แจกแจงบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐ กับชุดของกฎเกณฑ์ที่ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐกับสาธารณะ

Anthony Bradley และ Keith Ewing (2007) อธิบายว่า คำว่ารัฐธรรมนูญนั้นมีความหมายทั้งความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ในความหมายอย่างแคบนั้น รัฐธรรมนูญมีความหมายไม่ต่างจากนักวิชาการรายอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น คือ รัฐธรรมนูญเป็นเอกสาร ซึ่งมีสถานะศักดิ์สิทธิ์ทางกฎหมายเนื่องจากกำหนดขอบข่ายและอำนาจหน้าที่หลักขององค์กรปกครองภายในรัฐ ด้วยเหตุนี้ในประเทศจึงมักจะมีศาลสูงเพื่อทำหน้าที่บังคับใช้และตีความรัฐธรรมนูญเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้ง หรือตีความกฎหมายต่าง ๆ ว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่น ศาลสูงของสหรัฐอเมริกา แคนาดา หรือเยอรมนี เป็นต้น หากพิจารณารัฐธรรมนูญในความหมายอย่างกว้างก็คือ ระบบการปกครองของประเทศทั้งระบบ หรือรัฐธรรมนูญเป็นชุดของกฎเกณฑ์ซึ่งสร้างและกำหนดหรือบังคับต่อการปกครอง เมื่อพิจารณาในความหมายอย่างกว้างนี้ อังกฤษก็เป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญแม้ไม่ได้บัญญัติเป็นเอกสารฉบับเดียวเหมือนรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร เนื่องจากชุดของกฎเกณฑ์การปกครองมาจากกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับประกอบกัน

Ernst-Wolfgang Böckenförde (2016) ชี้ให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญมีความสัมพันธ์กับรัฐอย่างใกล้ชิด เพราะเมื่อเห็นหรือได้ยินคำว่ารัฐธรรมนูญ หมายถึง รัฐธรรมนูญของรัฐ (State Constitution) ในฐานะที่เป็นระเบียบพื้นฐานและองค์กรของชีวิตทางการเมืองของรัฐ อย่างไรก็ตาม ความหมายของรัฐธรรมนูญก็ขาดความชัดเจน ในแต่ละช่วงเวลากลับมีความหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองและสังคม ซึ่งรวมถึงแนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยรัฐธรรมนูญและอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมที่ส่งผลต่อการอธิบายให้ความหมายของรัฐธรรมนูญ ความหมายของรัฐธรรมนูญจึงมีหลากหลายสัมพันธ์กับพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จวบจนกระทั่งถึงปัจจุบันดังนี้

1. รัฐธรรมนูญในฐานะจดหมายแห่งเสรีภาพ สัญญาอธิปไตยและรูปแบบของการปกครอง (Constitution as a Letter of Freedom, Sovereign Contract and Form of Government) รัฐธรรมนูญในความหมายนี้สัมพันธ์กับระบบการเมืองยุคเก่าของยุโรปก่อนหน้าการปฏิวัติฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญยังไม่เป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการและการตัดสินใจทางการเมืองและการใช้อำนาจ มีเพียงสัญญารัฐธรรมนูญ (Constitutional Contract) ข้อตกลง (Agreement) หรือกฎหมาย (Laws) เฉพาะบุคคลที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ถืออำนาจเหนือกว่าได้แก่ กษัตริย์ หรือเจ้าที่ดินกับผู้ที่อยู่ต่ำกว่า เช่น ตัวแทนของชาวนาผู้พิจารณาคดีใน

ชุมชน หรืออำมาตย์ (Bailiwick) ของกษัตริย์สัญญารัฐธรรมนูญที่เป็นที่รู้จักกันดีที่สุดก็คือ กฎบัตรแมกนา คาร์ตา หรือ กฎบัตรใหญ่แห่งอิสรภาพ (Magna Carta Libertatum) ของอังกฤษ ซึ่งตราขึ้นใน ค.ศ. 1215 อันส่งอิทธิพลต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์นำมาสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน

2. รัฐธรรมนูญในฐานะการจำกัดอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Constitution as a Limit on Absolute Monarchical Power) รัฐธรรมนูญในความหมายนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ในศตวรรษที่ 19 เช่น ฝรั่งเศสระหว่างปี 1815-1848 เยอรมนี และสเปนในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อจำกัดการใช้อำนาจของกษัตริย์ในฐานะที่ยังเป็นผู้ถืออำนาจรัฐและการบริหารรัฐที่ขึ้นอยู่กับพระองค์เพื่อประโยชน์ของพลเมือง โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การใช้อำนาจของกษัตริย์ต้องผูกพันกับรูปแบบและการดำเนินการที่แน่นอน และในบางกรณีต้องได้รับความยินยอมจากองค์กรตัวแทนของประชาชน เช่น Bavarian Constitution of 1818 บัญญัติว่า กษัตริย์เป็นประมุขของรัฐมีสิทธิในอำนาจรัฐทุกประการ โดยใช้อำนาจรัฐภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขใด ๆ ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติและได้รับความยินยอมจากองค์กรตัวแทนประชาชน รัฐธรรมนูญนี้จึงเป็นตัวอย่างของการประนีประนอมทางการเมือง เมื่อในส่วนของประชาชนซึ่งตัวแทนเป็นชนชั้นกรรมกรหรือชนชั้นกลาง (Bourgeoisie) ยังมีอำนาจทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะเป็นผู้ถืออำนาจรัฐเสียเอง แต่ก็มีอำนาจทางการเมืองเพียงพอในการกำหนดข้อผูกมัดในการใช้อำนาจของกษัตริย์

3. รัฐธรรมนูญในฐานะพันธสัญญา (Constitution as Contract) รัฐธรรมนูญในความหมายนี้มี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นสัญญารัฐธรรมนูญ (Constitutional Contract) ซึ่งก็คือข้อตกลงระหว่างฝ่ายที่มีอำนาจภายในรัฐนำไปสู่การประนีประนอมทางการเมือง เป็นผลมาจากความเคลื่อนไหวด้านรัฐธรรมนูญในช่วงศตวรรษที่ 19 ที่เกิดความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจอธิปไตยระหว่างอำนาจอธิปไตยของกษัตริย์กับอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) เนื้อหาของรัฐธรรมนูญจึงเป็นไปตามการตกลงกันระหว่างกษัตริย์กับตัวแทนประชาชน หรือเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นไปตามการตกลงกัน (Agreed-Upon Constitution) เช่น Constitution of the North German Confederation of 1867 ลักษณะที่สองรัฐธรรมนูญเป็นสนธิสัญญาสหพันธรัฐ (Federal Treaty) เมื่อมีหลาย ๆ รัฐสมัครใจมารวมตัวกัน ผลก็คือเกิดสหพันธรัฐที่มีรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ภายใต้สนธิสัญญาสหพันธรัฐ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญและสถานภาพทางการเมืองของแต่ละรัฐที่มารวมตัวกัน เช่น German Confederation (1815–1866), Vienna Final Act of 1820, The Constitution of the Swiss Eidgenossenschaft of 1815, US Constitution of 1787–1789 เป็นต้น

4. รัฐธรรมนูญในฐานะรากฐานของอำนาจอธิปไตยของรัฐและองค์กรพื้นฐานของรัฐ (Constitution as the Foundation of the Sovereign State Power and the Basic Organization of the State) ความหมายของรัฐธรรมนูญนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากทฤษฎีการเมืองว่าด้วยเรื่องเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของมนุษย์แต่ละคนผนวกกับหลักการเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่งปรากฏเป็นจริงเป็นครั้งแรกในยุโรปในช่วงของการปฏิวัติฝรั่งเศส โดยอำนาจและการตัดสินใจทางการเมืองจะต้องถูกจัดระเบียบและส่งมอบให้กับเฉพาะบุคคล แต่ส่งมอบโดยประชาชนเพราะเชื่อว่าอำนาจทางการเมืองและการตัดสินใจทางการเมืองมาจากประชาชน

ผู้ซึ่งขณะนั้นได้ตระหนักถึงตนเองในฐานะการเป็นองค์กรทางการเมืองแล้ว ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมือง 1789 (The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen of 1789) ของฝรั่งเศส สะท้อนถึงหลักการดังกล่าวนี้อย่างชัดเจนเช่นข้อความที่ว่า หลักพื้นฐานของอำนาจอธิปไตย ทั้งปวงดำรงอยู่อย่างสำคัญในชาติ ไม่มีใครหรือปัจเจกบุคคลใดจะสามารถใช้อำนาจใด ๆ ได้ หากไม่ได้ดำเนินการโดยตรงผ่านชาติ หรือรัฐธรรมนูญเบลเยียม ปี 1831 (Belgian Constitution of 1831) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้มาจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แต่มาจากอำนาจอธิปไตยของปวงชนประกาศหลักการว่าอำนาจทั้งปวงออกมาจากชาติ ซึ่งหลักการนี้ได้กลายเป็นหลักทั่วไปของรัฐธรรมนูญในยุคสมัยใหม่นั้นก็คือ อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน เช่นรัฐธรรมนูญเวิมาร์ของเยอรมนี ปี 1919 (Weimar Constitution of 1919) บัญญัติขึ้นภายใต้หลักการอำนาจอธิปไตยของปวงชนอย่างสมบูรณ์เป็นครั้งแรก

5. รัฐธรรมนูญในฐานะการประนีประนอมทางชนชั้น (Constitution as Class Compromise) ในทัศนะของนักทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist Theory) มองรัฐธรรมนูญทุกฉบับเป็นภาพสะท้อนของการต่อสู้ทางชนชั้นและการประนีประนอมทางชนชั้นเพราะแต่ละฝ่ายต่างก็มีเป้าหมายของตนเอง อย่างไรก็ตาม การประนีประนอมนี้ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า จะได้รับรัฐธรรมนูญในรูปแบบของประชาธิปไตยเสมอไป เช่น รัฐธรรมนูญออสเตรีย ปี 1920 (Austrian Constitution of 1920)

6. รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นโครงสร้างทางกฎหมายของชีวิตและค่านิยมพื้นฐานของสังคมการเมือง (Constitution as Legal Structure of Life and Value Foundation of Polity) รัฐธรรมนูญในแง่นี้มาจากการขยายตัวของความหมายของรัฐธรรมนูญในข้อที่ 4 เพราะหากยอมรับว่ารัฐธรรมนูญ คือ รากฐานและองค์ประกอบพื้นฐานของอำนาจอธิปไตยของรัฐแล้วก็ย่อมขยายไปยังการเป็นกฎระเบียบพื้นฐานที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนในสังคมด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการให้ความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นสถาบันทางการเมืองและกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งในยุคสมัยใหม่ เพราะรัฐธรรมนูญกลายเป็นบ่อเกิดของสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ตามมาเพราะเป็นตัวกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐสภา รัฐบาล ตุลาการ พรรคการเมือง เป็นต้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมที่แพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในขณะนี้โดยรายละเอียดจะได้กล่าวถึงในส่วนถัดไป

Peter M. Shane (2018) ยกกรณีของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาโดยชี้ให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดหรือก่อให้เกิดกิจกรรมของสถาบันทางการเมืองหรือประชาชนอย่างน้อย 4 ด้าน คือ

1. รัฐธรรมนูญนำข้อต่อรองทางการเมืองที่เป็นรากฐานสำคัญ (Key Founding Political Bargain) ไปดำเนินการ การก่อเกิดเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงของการร่างรัฐธรรมนูญบรรดาบิดาผู้ก่อตั้งสหรัฐอเมริกา (Founding Fathers) 7 คน ได้อภิปราย ถกเถียง ต่อรองในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การระบุในรัฐธรรมนูญและบังคับใช้ เช่น การหวั่นเกรงว่ารัฐที่มีขนาดเล็กจะเสียเปรียบหรือถูกละเลย นำไปสู่การกำหนดให้ทุกรัฐมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเท่ากันหมดคือ 2 คน โดยไม่คำนึงถึงขนาดและจำนวนประชากร

2. รัฐธรรมนูญวางโครงสร้างการใช้อำนาจของสถาบันการเมืองต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลมลรัฐ กำหนดหลักการแบ่งแยกอำนาจของ 3 สถาบันการเมืองคือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจหรือการเป็นทรราช การกำหนดที่มาและวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลสูงสุด เป็นต้น

3. รัฐธรรมนูญจำกัดการใช้อำนาจของรัฐบาลเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน การปกครองของรัฐบาลมีลักษณะที่เรียกว่า รัฐบาลที่ปกครองน้อยที่สุด (Less Government) เพื่อให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การเคลื่อนไหวทางการเมือง แม้กระทั่งการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ

4. รัฐธรรมนูญมีหน้าที่กำหนดเรื่องสิทธิด้านสวัสดิการสาธารณะที่ประชาชนจะได้รับจากรัฐ แม้ประเด็นนี้ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสหรัฐอเมริกาก็ตามว่า สหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการยอมรับเรื่องสิทธินี้อย่างชัดเจนความต้องการที่จะให้รัฐธรรมนูญวางกฎ กติกาในทางการเมืองอย่างแจ่มชัดเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเมืองต่าง ๆ จึงเกิดแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ในการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ (บุฆอริ ยีหมะ, ม.ป.ป.)

ความหมายของรัฐธรรมนูญนิยม

คำว่า รัฐธรรมนูญ (Constitution) กับคำว่า รัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) มีความหมายที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญมีความหมายอย่างไร ผู้เขียนได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้วข้างต้น ส่วนคำว่า รัฐธรรมนูญนิยม หมายถึง การออกแบบรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร (Written Constitution) ให้มีบทบัญญัติที่ระบุนการจำกัดอำนาจของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อความกระจ่างของข้อกำหนดการนิยามความหมายของนักวิชาการบางราย เช่น Samirendra N. Ray (2004) อธิบายว่า รัฐธรรมนูญนิยมเป็นองค์ความคิด (Body of Thought) เชิงปทัสสถานที่ยุบายจะทำให้เป็นจริงผ่านกระบวนการทางรัฐธรรมนูญอันเป็นค่านิยมหลักทางการเมืองในโลกตะวันตกโดยทั่วไปแล้วรัฐธรรมนูญนิยมคือ หลักการของการใช้อำนาจทางการเมืองภายใต้การจำกัดโดยกฎเกณฑ์ ซึ่งระบุถึงขั้นตอน กำหนดถึงการกระทำที่ถูกต้องของการใช้อำนาจทางนิติบัญญัติและการบริหาร กฎเกณฑ์เหล่านี้มีผลในการเหนี่ยวรั้งเพื่อไม่ให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ รัฐธรรมนูญนิยมวางอยู่บนหลักการที่เชื่อในเรื่องของรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด ดังนั้นรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญนิยม (Constitutional Government) ก็คือ รัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญนิยมกำหนดเรื่องของความสัมพันธ์ของการปกครองใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ลักษณะที่สองคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐด้วยกัน

Richard Kay (1998) อธิบายรายละเอียดไม่แตกต่างจาก Ray ว่า วัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญคือ การวางกฎระเบียบ ข้อบังคับที่แน่นอนเพื่อให้มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์และนำไปสู่การทำให้การปกครองอยู่ในระเบียบที่ดี ดังนั้นรัฐธรรมนูญนิยมก็คือ รัฐธรรมนูญที่นำหลักนิติธรรมไปปฏิบัติเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของปัจเจกชนในการสัมพันธ์กับรัฐ เนื่องจากการนิยามเรื่องของอำนาจและการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ

ในทำนองเดียวกัน Moses Adagbabiri (2015) อธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญนิยามว่า หมายถึง อำนาจของผู้นำและหน่วยงานของรัฐถูกจำกัดจากมาตรการต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวมและธำรงรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน รัฐธรรมนูญนิยมเป็นแนวคิดทางทฤษฎีการเมืองที่อธิบายว่า รัฐบาลไม่ได้มีอำนาจจากตัวของมันเองแต่อำนาจมาจากกฎหมายที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรระบุชัดเจนถึงการให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐ รัฐธรรมนูญนิยมจึงแจ่มแจ้งให้เห็นถึงระบบการเมืองที่อำนาจของรัฐบาลถูกจำกัด เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้งหรือข้าราชการประจำไม่สามารถใช้อำนาจที่ขัดรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ รับเอาแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมไปใช้ ประเทศที่มักจะถูกหยิบยกเป็นตัวอย่างให้เห็นก็คือ สหรัฐอเมริกา คณะผู้ร่าง (Framers) รัฐธรรมนูญบัญญัติเนื้อหาของรัฐธรรมนูญภายใต้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมตั้งแต่ต้น

ในส่วนของนักวิชาการไทยที่ถือได้ว่าเป็นผู้ทำให้คำว่า รัฐธรรมนูญนิยม เป็นที่รู้จักในสังคมการเมืองไทย ก็คือ อมร จันทรมบูรณ์ (2537) เขาอธิบายว่า รัฐธรรมนูญนิยมคือ แนวความคิดที่จะใช้รัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรให้เป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบการปกครองและกำหนดกลไกอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการจัดองค์กรบริหารของรัฐ

ฉัตรกร วิทิตานนท์ (2553) อธิบายไม่แตกต่างจากอมร จันทรมบูรณ์ว่า รัฐธรรมนูญนิยมเป็นกระแสความคิดเห็นที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรในฐานะกฎหมายสูงสุดของรัฐทั้งหลายในลักษณะที่เป็นสัญญาประชาคม รวมถึงการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองอย่างแท้จริง การมีกลไกควบคุมหรือตุลาและคานอำนาจไม่ให้ใช้เกินขอบเขตตลอดจนการยอมรับและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

พัฒนาการของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม

ยุคแรก กล่าวคือ เป็นยุคที่ประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นระบอบการปกครองที่ใช้จารีตประเพณีเป็นหลัก ซึ่งปราศจากการจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง ต่อมาเมื่อผู้ปกครองได้ประพฤติดิจจารีตประเพณี จึงมีความเพียรพยายามที่จะจำกัดอำนาจผู้ปกครองโดยมีวิธีการให้ลงนามในเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อที่ให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตามเอกสารที่ได้ลงนามไว้ เช่น ปี ค.ศ. 1215 พระเจ้าจอห์น กษัตริย์ประเทศอังกฤษได้ประพฤติดิจจารีตประเพณีการปกครองอังกฤษ ขุนนางในขณะนั้นได้รวบรวมกำลังและรบชนะพระเจ้าจอห์น โดยบังคับให้พระเจ้าจอห์นลงนามในเอกสารที่เรียกว่า มหาบัตรรัฐธรรมนูญ (Magna Carta) ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับแรกที่พยายามจำกัดอำนาจกษัตริย์ และปี ค.ศ. 1688 ขุนนางร่วมกับสามัญชนอังกฤษร่วมกันตั้งกองกำลังและต่อสู้กับพระเจ้าเจมส์ที่ 2 จนชนะ แล้วมีการตราพระราชบัญญัติสิทธิเสรีภาพของประชาชน ค.ศ. 1688 (Bill of Rights 1688) ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ยุคที่สอง กล่าวคือ เป็นยุคที่มีกระแสหลักประกอบด้วยกฎหมายธรรมชาติ ทฤษฎีประชาธิปไตยเสรีนิยมและทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจ โดยกฎหมายธรรมชาติถือว่าพระเจ้าเป็นผู้กำหนด มีความศักดิ์สิทธิ์ถาวรตลอดไปและเป็นกฎหมายที่อยู่เหนืออำนาจของผู้ปกครอง ส่วนทฤษฎีประชาธิปไตยเสรีนิยมถือว่ามนุษย์ โดยธรรมชาติมีอิสระเสรีภาพเต็มที่และมีความเสมอภาคกัน และต่อมามนุษย์เห็นว่าการเข้ามาเป็นสังคมจะได้รับประโยชน์มากกว่า จึงมีการทำข้อตกลงว่าจะยอมสละสิทธิเสรีภาพที่เคยมีอยู่ให้เป็นของสังคมส่วนหนึ่งซึ่งเรียกว่าสัญญาประชาคม สำหรับทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจถือว่า อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ ต้องมีการแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจและมีการถ่วงดุลและคานอำนาจกันระหว่างองค์กร

ยุคที่สาม กล่าวคือ เป็นยุคของการมีรัฐธรรมนูญที่สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างเกี่ยวกับเพศ สถานะทางเศรษฐกิจหรือสถานะทางสังคมก็ตาม เช่น คำปรารภรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสสาธารณรัฐที่ 4 ที่ว่า “ประชาชนชาวฝรั่งเศสขอยืนยันอย่างเป็นการถึงความเคารพในสิทธิเสรีภาพของมนุษย์และพลเมืองแต่ละคนที่ปรากฏในคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองแต่ละคนในปี ค.ศ. 1789 และหลักการพื้นฐานที่กฎหมายสาธารณรัฐยึดมั่น นอกจากนี้ประชาชนชาวฝรั่งเศสยังขอประกาศหลักการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมดังจะกล่าวต่อไปนี้เพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นอย่างยิ่งที่เกิดขึ้นในยุคนี้”

ยุคที่สี่ กล่าวคือ เป็นยุคของรัฐธรรมนูญที่ต้องทำหน้าที่สร้างระบบการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีพรรคการเมืองหลายพรรค จึงส่งผลให้เกิดรัฐบาลผสมตลอดมา ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญในยุคนี้จะเน้นการจัดระบบโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองให้มีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น หลักรัฐธรรมนูญนิยมจึงเป็นหลักที่ป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ใช้อำนาจรัฐ เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบเพื่อไม่ให้ผู้ใช้อำนาจรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตเป็นการยอมรับและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยถือว่ารัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดที่เกิดจากความตกลงร่วมกันในลักษณะของสัญญาประชาคม แนวคิดนี้ได้มีอิทธิพลต่อรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยได้รับความนิยมนำไปอย่างกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือมีการประกาศเอกราชประเทศใหม่ จะมีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง จึงถือได้ว่าหลักรัฐธรรมนูญนิยมเป็นรากฐานแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ปัญญา อุดชาชน, 2555)

องค์ประกอบสำคัญของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม

แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมเป็นแนวคิดที่มีการรับรอง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและจำกัดการใช้อำนาจของผู้ปกครองให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ทั้งนี้กลไกในการจำกัดอำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญจะมีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การจำกัดอำนาจรัฐ โดยการเลือกตั้งผู้แทนประชาชนเข้าไปใช้อำนาจสูงสุด เพื่อให้เกิดการคานอำนาจในระหว่างผู้แทนประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนการควบคุมโดยสื่อมวลชนและประชาชน ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้น การจัดทำรัฐธรรมนูญตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมจึงมีความจำเป็นอย่าง

ยิ่งสำหรับรัฐสมัยใหม่ที่ต้องมีการคุ้มครอง และรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน สำหรับแนวคิด รัฐธรรมนูญนิยมมีองค์ประกอบสำคัญอันเป็นลักษณะร่วมของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในทุกยุคสมัย ดังนี้คือ (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2548)

1. ทฤษฎีสัญญาประชาคม แนวคิดของสำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดแนวคิดสัญญาประชาคม โดยแนวคิดดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อความคิดของนักปรัชญาหลายคน ดังนี้

โทมัส ฮอปส์ (Thomas Hobbes) ฮอปส์มองสถานะตามธรรมชาติว่าสังคมโหดร้ายทุกคนได้แก่งแย่งซึ่งกันและกันทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคม เนื่องจากทุกคนใช้สิทธิและเสรีภาพของตนอย่างเต็มที่ ทว่าสิทธิเสรีภาพของแต่ละคนมีไม่เท่ากันคนเข้มแข็งย่อมมีมากกว่าคนอ่อนแอ ดังนั้นคนในสังคมจึงหลีกเลี่ยงสถานะนี้โดยที่ทุกคนต้องทำพันธสัญญาซึ่งกันและกัน แล้วมอบอำนาจสิทธิขาดให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการปกครองคนในสังคมเพื่อให้สังคมสงบสุข

จอห์น ล็อก (John Locke) ได้มีความเห็นที่สนับสนุนแนวคิดกฎหมายธรรมชาติโดยได้ให้ความเห็นว่า รัฐทั้งหลายโดยธรรมชาติย่อมมีกฎหมายแห่งธรรมชาติปกครองอยู่ ซึ่งผูกพันบุคคลทุกคนด้วยเหตุผล อันได้แก่กฎหมายที่ทำให้มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มีอิสรภาพที่จะไม่มีใครได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต แก่เสรีภาพ และแก่ทรัพย์สินจากบุคคลอื่น โดยมีแนวคิดที่ว่ามนุษย์และสังคมแยกจากกันไม่ได้ และการที่มนุษย์มารวมตัวกันเนื่องจากการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น มนุษย์จึงตกลงรวมตัวกันเป็นสังคมทำให้เกิดสัญญาสังคมขึ้นมา (Social contract) โดยยินดีที่จะสละสิทธิเสรีภาพในการที่จะบังคับกันเองมาเป็นการบังคับโดยกฎหมายหากมีการละเมิดสิทธิขึ้น ทั้งนี้ไม่ได้เป็นการสละสิทธิเสรีภาพทั้งหมดให้สังคมแต่คงให้เฉพาะสิทธิเสรีภาพบางประการเพื่อความผาสุกร่วมกันของสังคม

ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดกฎหมายธรรมชาติไว้ใน “ทฤษฎีสัญญาประชาคม” ว่าสัญญาประชาคมมนุษย์ได้ดำรงอยู่ในทางการเมืองไปตลอด มนุษย์สามารถเคลื่อนไหวและมีเจตจำนงเสรีโดยมีกฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายธรรมชาติ แนวคิดดังกล่าวรูสโซได้แสดงให้เห็นว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่เมื่อเกิดกรรมสิทธิ์อันนำมาซึ่งความไม่เสมอภาคของมนุษย์ จึงต้องหารูปแบบการปกครองใหม่โดยให้แต่ละคนทำสัญญาซึ่งเป็นเจตนาร่วมกัน (General will) ของสังคมไม่ใช่ของปัจเจกบุคคลแต่ละคน เพื่อกำหนดหลักประกันให้เพียงพอแก่สิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติ ส่งผลให้ชีวิตร่างกายและทรัพย์สินได้รับการคุ้มครองจากสังคม

จากแนวคิดข้างต้นถือได้ว่าแนวคิดของสิทธิตามธรรมชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการรับรองสิทธิและเสรีภาพตามสัญญาประชาคม กล่าวคือ อำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิเสรีภาพที่ปัจเจกชนพึงมีต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นจากเจตนารมณ์ร่วมกันของคนในสังคมนั้น ๆ ที่ยอมสละสิทธิตามธรรมชาติบางประการให้ผู้ปกครองออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคมได้ ทั้งนี้ กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะใช้บังคับได้ต่อเมื่อมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ตามสัญญาอันเกิดจากแนวคิดสัญญาประชาคม ที่ได้กลายเป็นรากฐานประการสำคัญในระบอบการปกครองยุคปัจจุบันที่สมาชิกทุกคนร่วมตกลงกันสร้างกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการปกครองสังคมนั้น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะกำหนดเจตจำนงในการปกครองตนเองขึ้น เมื่อรัฐธรรมนูญเกิดจากสัญญาประชาคมที่ก่อตั้งสังคมและระบบการเมืองการปกครองของสังคม รัฐธรรมนูญจึงต้องอยู่

เหนือทุกส่วนของสังคมการเมือง โดยสมาชิกในสังคมยินยอมอยู่ร่วมกันภายใต้อำนาจสูงสุดของเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคม ดังนั้น ประชาชนย่อมจะได้รับความคุ้มครองในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินจากสังคมร่วมกัน สะท้อนถึงเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนที่มุ่งหมายให้รัฐทำหน้าที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ขณะเดียวกันประชาชนก็อาจถูกรัฐจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้เช่นกัน

2 หลักความเป็นสูงสุดของกฎหมายรัฐธรรมนูญ (Supremacy of the Constitutional) เป็นผลของรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยทฤษฎีบริสุทธ์แห่งกฎหมายที่ว่ากฎหมายที่ให้อำนาจออกกฎหมายอื่นย่อมสูงกว่ากฎหมายที่ออกมา รัฐธรรมนูญสายลักษณะอักษรถือเป็นกฎหมายที่มีที่มาจากอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมือง (Pouvoir Constituant) และเป็นกฎหมายที่ก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบ รัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงองค์กรที่ใช้อำนาจทางการเมืองในการปกครองรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงส่งผลให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญสร้างขึ้น กล่าวคือรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายที่ออกตามอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญหรือมีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญไม่สามารถขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ เพื่อเป็นหลักประกันให้สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมีความเป็นสูงสุด โดยมีให้มีการออกกฎหมายใดมาล่วงละเมิดอำนาจนี้ได้ รัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจสมกับที่มีการบัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักประกันสูงสุด และจากนัยของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมที่ต้องกำหนดกลไกในการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ผนวกกับผลของความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญจึงทำให้การใช้อำนาจขององค์กรทางการเมืองต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้รับหลักประกันที่จะไม่ถูกลบล้างโดยกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญได้ ทำให้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมบรรลุผลสำเร็จในที่สุด

3 ทฤษฎีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย หลักการแบ่งแยกอำนาจสืบเนื่องมาจากแนวคิดที่ไม่ต้องการให้อำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือองค์กรเดียวกัน เพราะบุคคลหรือองค์กรเดียวผูกขาดการใช้อำนาจไว้โดยไม่มีองค์กรใดมาตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ จึงอาจทำให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ดังนั้น หากมีการใช้อำนาจโดยมิชอบเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลให้เสรีภาพของผู้ที่ปกครองมีอาจเกิดขึ้นได้ และทำให้ประชาชนขาดหลักประกันในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการผูกขาดการใช้อำนาจโดยวิธีที่มิชอบ จึงเกิดแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจขึ้นมาโดยมองเตสกีเออ (Montesquieu) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่ได้เสนอแนวคิดในการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการเพื่อให้เกิดดุลยภาพทางอำนาจไม่ให้มีการผูกขาดอยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจนี้ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการต้องสามารถควบคุมตรวจสอบและยับยั้งการใช้อำนาจซึ่งกันและกันได้ เพราะทั้ง 3 อำนาจมิได้มีการแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด หากแต่มีการถ่วงดุลและคานอำนาจระหว่างกัน (Checks and Balances) ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐ ด้วยเหตุนี้จึงต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งอยู่เหนืออำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด และเป็น

ฝ่ายดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจจากการใช้อำนาจทั้งปวงแต่เพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้มองเตสกีเออได้เสนอแนวคิดในการแยกบุคคลผู้ใช้อำนาจแต่ละอำนาจให้เป็นอิสระจากกัน ถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่เนื่องจากเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยการกำหนดองค์กรผู้ใช้อำนาจให้แตกต่างกันนั้น ถือว่าเป็นการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐมิให้อำนาจมากเกินไปจนสามารถใช้อำนาจมากระทบสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลได้

4. หลักนิติรัฐเป็นหลักการสำคัญในการปกครองประเทศโดยที่ทุกบุคคลชนชั้นรวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐยอมอยู่ภายใต้กฎหมายที่กำหนดขึ้นไว้ที่ต้องมีความชอบธรรม ถือเป็นกฎหมายที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐ กล่าวคือ หลักนิติรัฐเป็นหลักการแห่งกฎหมายที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิเสรีภาพแห่งมนุษย์ที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้พ้นจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ปกครอง ทั้งนี้ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำใดอันเป็นการรุกรานสิทธิของประชาชน จะกระทำต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้นโดยรัฐและหน่วยงานกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะและอยู่ในฐานะที่อยู่เหนือกว่าเอกชน แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายเองได้จำกัดอำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ใช้อำนาจนอกกรอบที่กฎหมายให้ไว้ หรือที่เรียกว่า “การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย” หลักนิติรัฐจึงเป็นการดำเนินการตามหลักความชอบด้วยกฎหมายที่เป็นหลักประกันแก่ปัจเจกชนผู้อยู่ใต้ปกครอง หากฝ่ายปกครองละเมิดหลักนี้ปัจเจกชนสามารถนำคดีไปสู่ผู้วินิจฉัยให้เพิกถอนการกระทำที่ละเมิดกฎหมายได้ จึงเป็นการป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของฝ่ายปกครองนั่นเอง จากหลักนิติรัฐแสดงถึงการจำกัดอำนาจขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งเท่ากับเป็นการคุ้มครองป้องกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่ปกครองด้วยรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดเพื่อค้ำประกัน และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นประการสำคัญ นับได้ว่าหลักนิติรัฐเป็นหลักการขั้นพื้นฐานอันสำคัญของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมที่ประชาชนยอมมีสิทธิและเสรีภาพอย่างบริบูรณ์ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

จากแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ปัจเจกชนยอมรับและให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรในฐานะกฎหมายสูงสุด เพื่อกำหนดรูปแบบการปกครอง จัดตั้งองค์กรการบริหารของรัฐที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และจำกัดควบคุมอำนาจผู้ปกครอง โดยหลักการรัฐธรรมนูญจึงเป็นเครื่องมือที่นำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองตามที่ออกแบบไว้ (เชาวนะ ไตรมาส, 2546) และการจะบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่สำคัญวิธีการหนึ่งคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจที่เรียกร่องให้รัฐธรรมนูญในฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดมีการแบ่งเนื้อหาหรือภารกิจของการใช้อำนาจรัฐอย่างชัดเจนทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการการแบ่งแยกอำนาจ ดังกล่าวนี้ย่อมทำให้เกิดความมั่นคงต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยอาศัยหลักการถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) รวมถึงการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักนิติรัฐ จึงทำให้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมเป็นหลักการพื้นฐานของการจัดทำรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรที่แต่ละประเทศให้การยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน (ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์, 2563)

หลักในการจัดทำรัฐธรรมนูญตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม

การจัดทำรัฐธรรมนูญเพื่อให้เนื้อหาของรัฐธรรมนูญสะท้อนแนวคิดของรัฐธรรมนูญนิยมนั้น Jethro K. Lieberman (2014) เสนอไว้ใน The Encyclopedia of Political Thought ว่าควรมีองค์ประกอบหลักดังนี้

1. การเป็นรัฐธรรมนูญของสาธารณชนและมีความชัดเจน
2. ผ่านการรับรองหรือให้สัตยาบันจากประชาชน
3. บังคับใช้แก่ทุกคนอย่างถ้วนหน้ากันและจำกัดการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรของรัฐ
4. บัญญัติให้มีการแบ่งแยกอำนาจ
5. ระบุกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นกลางและเป็นธรรม
6. ยอมรับในอำนาจของประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้งเพื่อให้พวกเขาสามารถเลือกผู้นำได้
7. สงวนรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การจัดทำรัฐธรรมนูญภายใต้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมทำให้หลายประเทศมีบทบัญญัติจัดตั้งองค์กรอิสระคือ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในช่วงแรกเริ่มมีขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการตีความกฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมา โดยรัฐสภาว่าขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศออสเตรียถือเป็นประเทศเริ่มต้นที่ใช้ระบบศาลรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญออสเตรีย ค.ศ. 1920 แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ความตื่นตัวในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและหลักนิติรัฐในหมู่นักกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงเกิดการผลักดันให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ประเทศแถบยุโรป เช่น รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1949 บัญญัติสิทธิขั้นพื้นฐานและจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพื่อคุ้มครองรัฐธรรมนูญและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานโดยตรง (วุฒิชัย จิตตานุ, 2556) แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจะได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศแรกที่มีรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร ซึ่งร่างขึ้นภายใต้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม แต่ไม่ได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแยกออกมาต่างหากจากศาลยุติธรรมเหมือนประเทศแถบยุโรป โดยสหรัฐอเมริกาใช้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ตรวจสอบหรือวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นประเทศที่ใช้ระบบศาลยุติธรรมพิจารณาวินิจฉัยกฎหมายว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ยังได้แก่ แคนาดา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เป็นต้น (กล้า สมทวนิช, 2558)

อมร จันทรมบูรณ์ (2538) สันนิษฐานถึงสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศแถบยุโรปปรับเอาแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ด้วยการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญว่า ประเทศเหล่านั้นเกือบทั้งหมดใช้ระบบรัฐสภา แต่กลับขาดความเชื่อถือในหลักความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภา และกลไกที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และมองเห็นอันตรายที่เกิดจากสิ่งที่เรียกว่า เผด็จการรัฐสภา ทั้ง ๆ ที่ในระบบรัฐสภาพรรคที่กุมเสียงข้างมากในสภาจะเป็นพรรครัฐบาล แต่ด้วยเหตุที่พรรครัฐบาลเหล่านี้รวบอำนาจไว้กับตัวเองและปิดเบือนการใช้อำนาจทำให้เกิดความเสื่อมในการบริหารประเทศและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 นักวิชาการและนักการเมืองที่มองเห็น

ปัญหานี้จึงปรับปรุงการเขียนรัฐธรรมนูญเสียใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การให้มี ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงหมายถึง อำนาจตุลาการที่ถูกสร้างขึ้นเป็นพิเศษและเฉพาะเจาะจง เพื่อพิจารณาปัญหาหรือข้อขัดแย้งในทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งถูกวางตัวอยู่นอกขอบเขตของศาลยุติธรรมในระบบปกติและเป็นอิสระซึ่งจากอำนาจในทางมหาชนอื่น ๆ (Louis Favoreu, 1996)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายที่มีสถานะสูงสุดในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างองค์กรของรัฐด้วยกันเอง แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ถือเป็นหลักการสำคัญในการจัดทำรัฐธรรมนูญของรัฐสมัยใหม่ที่ต้องการความชอบธรรม และความมีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศของผู้ปกครอง เนื่องจากในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้ใช้รัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศเกือบทั้งสิ้น แต่การที่รัฐธรรมนูญจะตอบสนองความต้องการและสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้หรือไม่ นั่น แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมจะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งกล่าวคือ หากรัฐธรรมนูญฉบับใดปรากฏแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมแสดงว่ารัฐธรรมนูญฉบับนั้นมีเนื้อหาที่มีหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีการวางหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง แต่ในทางกลับกันหากปรากฏว่ารัฐธรรมนูญใดปราศจากหลักรัฐธรรมนูญนิยมเป็นแนวคิดเบื้องหลังของรัฐธรรมนูญแล้ว จะเกิดภาวะที่ผู้ปกครองใช้อำนาจโดยอำเภอใจ เกิดการรุกรานหรือแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพที่มักปรากฏเสมอ โดยอาจปรากฏว่าบางรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาเพียงการวางโครงสร้างและระบบการปกครองทั่วไป แต่ไม่มีเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือวางกลไกในการจำกัดอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตามในการจัดทำรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของรัฐสมัยใหม่ นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้กลายเป็นหลักการสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น เพราะการใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรถือเป็นเครื่องมือในการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองและในขณะเดียวกันก็ใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย (วลัยมาศ แก้วศรีชัย, 2541)

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication Theory)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ซึ่งเน้นในเรื่องวาทวิทยา (Rhetoric) การเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสร้างแนวทางการยอมรับขึ้นในกลุ่มประชาชน ผู้รับสาร ซึ่งในการดำเนินการทางการเมืองการปกครองของทุกสังคมจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง ทำให้เกิดการทำหน้าที่ของระบบการเมือง (สุภาภรณ์ ดิ่งอินทร์, 2553)

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

Agree, W. K., Ault P. H., & Emery, E. (1976) มองการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ตามความหมายของอัลมอนด์ และโคลแมน (Almond & Coleman, 1960) ระบุว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ กิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมปรกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎการประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ส่วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ

สำหรับไมเคิล Rush & Althoff (1971) ให้ความหมายว่า การสื่อสารทางการเมืองหมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง

นอกจากนี้ ชัฟฟี (Shaffee, 1975) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

โพล (Pool, 1973) นักวิชาการด้านการสื่อสารชาวอเมริกันได้อธิบายความหมายของคำว่า การสื่อสารทางการเมืองทั้งในความหมายเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้างการสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำขึ้นหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตน การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ หรือการกล่าวคำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึง การสื่อสารทางการเมือง ส่วนในความหมายเชิงแคบ โพล กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิด และทัศนคติอันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมือง มักจะมองการสื่อสารทางการเมือง โดยนัยแห่งความหมายแคบนี้ เช่น การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง อาจเน้นในเรื่องการใช้โทรทัศน์ โปสเตอร์ และการกล่าวคำปราศรัยของพรรคและนักการเมือง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอด และการแพร่ของข่าวสารทางการเมือง อันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างผู้มีตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมืองที่ครอบคลุมการสื่อสารในทุกกิจกรรมของมนุษย์ทางสังคมและการเมือง รวมทั้งเป็นการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมการเมือง เช่น การเข้าร่วมทางการเมือง การเลือกสรรทางการเมือง เป็นต้น (สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553)

เบรน แมคแนร์ (Brian McNair, 2003) ได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) โดยยกคำกล่าวของ Denton and Woodward ที่ได้ให้นิยามของการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า “เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (รายได้จากภาษี) อำนาจรัฐ (ใครเป็นผู้มอบอำนาจในการตรากฎหมาย การตัดสินใจในการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร) การอนุญาตที่เป็นทางการ (รัฐจะให้ประโยชน์หรือลงโทษอย่างไร)”

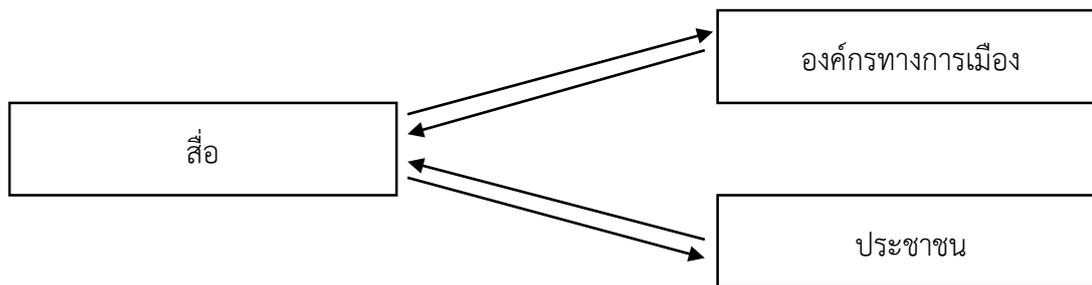
นิยามดังกล่าวเป็นนิยามที่รวมทั้งภาษาที่เป็นการพูดและการเขียนที่เป็นวาทศิลป์ทางการเมือง แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง แต่ในทัศนะของแมคแนร์ การสื่อสารทางการเมืองจะรวมถึงสัญลักษณ์เพื่อที่จะเข้าใจกระบวนการทางการเมืองทั้งหมด เช่น คำนิยามของโดริส แกร์บเบอร์ (Doris Graber) ที่อธิบายการสื่อสารทางการเมืองนั้นรวมถึง ภาษาทางการเมือง (Political Language) ซึ่งไม่ได้มีเพียงการสื่อสารที่เป็นคำพูด หากรวมถึง การสื่อสารที่ไม่เป็นคำพูด (Paralinguistic) ด้วย ได้แก่ ภาษาร่างกาย การกระทำทางการเมือง เช่น การคว่ำบาตร และการประท้วง เป็นต้น

แมคแนร์ ได้อธิบายว่าคำนิยามของเดนตันและวูดวาร์ด (Denton and Woodward) ได้จัดลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองในลักษณะที่เน้นผู้ส่งสารใน การที่จะมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองดังที่เดนตันและวูดวาร์ด ได้กล่าวว่า “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเป็นการเมืองไม่ใช่แหล่งที่มาของสาร (The Source of a Message) แต่เป็นเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายของการสื่อสารนั้น” (สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553)

อย่างก็ตาม แมคแนร์ ได้ดำเนินรอยตามแนวทางของ เดนตันและวูดวาร์ด โดยเน้นการอธิบายที่เจตนาของการสื่อสารการเมือง โดย แมคแนร์ ได้นิยามการสื่อสารการเมืองว่าเป็นการสื่อสารที่มีเป้าประสงค์ทางการเมือง (Purposeful Communication About Politic) ซึ่งรวมถึง

1. การสื่อสารทุกรูปของนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในการบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. การสื่อสารที่ส่งถึงนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองโดยผู้ที่ไม่ใช่นักการเมือง เช่น ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์ เป็นต้น
3. การสื่อสารและกิจกรรมของบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น ที่ปรากฏในการรายงานข่าว บทบรรณาธิการ และรูปแบบอื่น ๆ ของสื่อในการกล่าวถึงการเมือง

แมคแนร์ อธิบายว่า การสื่อสารทางการเมืองก็คือทั้งหมดของวาทกรรมทางการเมือง (All Political Discourse) ซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะภาษาพูดและภาษาเขียน หากรวมถึงความหมายของสัญลักษณ์ที่มองเห็นด้วยสายตา เช่น การแต่งกาย การทำผม การออกแบบโลโก้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ทางการเมือง (อลงกรณ์ อรรคแสง, 2553) ซึ่งแมคแนร์ ได้เขียนแบบจำลองขององค์ประกอบของการสื่อสารการเมือง โดยพิจารณาได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองขององค์ประกอบของการสื่อสารการเมือง
ของ Brian McNair (อลงกรณ์ อรรคแสง, 2553).

มิเชล รัชช และฟิลิปป์ อัลทอพ์ (Micheal Rush and Phillip Althoff, 1971) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง จากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมืองด้วย การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสถานะไม่อยู่นิ่งของระบบการเมือง กระบวนการต่าง ๆ ทางการเมืองเป็นต้นว่า สังคมการเมืองที่ดี การเข้าร่วมทางการเมืองที่ดี ตลอดจนการเลือกสรรทางการเมืองที่ดี ต้องพึ่งพาอาศัยการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น ส่วนประกอบของระบบการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วย 1) แหล่งที่มาของข่าวสาร (The Source of the Message) 2) ตัวเนื้อหา (The Message) 3) เส้นทาง (Channel) ที่ข่าวสารถูกส่งออกไปยังผู้รับ (The Audience) และปฏิกริยาตอบกลับ (Anura, Goonasekara, 1997)

พัฒนาการของการสื่อสารทางการเมือง

ประวัติศาสตร์การสื่อสารของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันอาจเรียกได้ว่าเป็นการปฏิวัติทางด้านสื่อสารทั้งหมด 4 ครั้งด้วยกัน กล่าวคือ ครั้งแรก เมื่อมนุษย์เริ่มมีภาษาพูดและมีวัฒนธรรมโดยการเล่าสืบต่อกันมา ครั้งที่สอง เมื่อมนุษย์มีภาษาเขียนและถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการเขียน ครั้งที่สาม เมื่อมีเทคโนโลยีทางการพิมพ์เกิดขึ้นทำให้สามารถเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ออกไปสู่มวลชนได้เป็นจำนวนมาก และครั้งที่สี่ คือในยุคปัจจุบันที่มีการเกิดขึ้นของระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดิจิทัล การปฏิวัติการสื่อสารแต่ละครั้งนั้นล้วนส่งผลให้เกิดลักษณะทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่สืบเนื่องจากการปฏิวัติครั้งนั้นขึ้นมา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมตามมา ทั้งนี้เพราะการสื่อสารนั้น มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อวิถีทางที่สังคมจะจัดการกับการผลิตและการกระจายความมั่งคั่ง ตลอดจนวิถีทางในการปกครอง

แฮร์โรลด์ อินนิส (Harold A. Innis) นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ชาวแคนาดาที่สนใจพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารได้ยกตัวอย่างว่า เมื่อมนุษย์เริ่มมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการเขียนในยุคต้น ๆ นั้น มนุษย์เขียนบันทึกลงบนแผ่นหิน ต่อมาเมื่อพัฒนาการทางเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นมนุษย์สามารถประดิษฐ์กระดาษปาปิรุส (Papyrus) ขึ้นมาใช้ เทคโนโลยีการสื่อสารจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการใช้สื่อที่เป็น “แผ่นหิน” มาเป็นสื่อที่เป็น “กระดาษ” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น กล่าวคือ อำนาจทางการเมือง และการปกครองได้เปลี่ยนมือจากกษัตริย์มาเป็นกลุ่มพระและนักบวช เนื่องจากพระและนักบวชสามารถที่จะผูกขาดการอบรม กลุ่มสมาชิกใน

สังคมได้ ต่อมาเมื่อเกิดเทคโนโลยีการพิมพ์ขึ้นทำให้คนมีโอกาสที่จะเป็นเจ้าของ หนังสือและแสวงหาความรู้เองได้ การผูกขาดอำนาจโดยพระและนักบวชก็เสื่อมสลายลงไป เกิดเป็นแนวคิดใหม่เรื่อง “ชาติ” การส่งเสริมสิทธิส่วนบุคคล และลัทธิปัจเจกชนนิยม

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมผ่าน “สื่ออิเล็กทรอนิกส์ดิจิทัล” อำนาจได้ถูกเปลี่ยนผ่านมายังผู้ที่มีเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ภาวะของการผสมกันระหว่างทุน เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร (Convergence) ที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้ “กลุ่มทุน” เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการเมืองเศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก โดยแนวคิด “เสรีนิยมใหม่” (Neo-Liberalism) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของทุนได้ถูกส่งผ่านความก้าวหน้าทางการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งเสรีนิยมใหม่ทางเศรษฐกิจ เช่น การเปิดเสรีทางการค้า การเปิดเสรีทางการเงิน เสรีนิยมใหม่ทางวัฒนธรรม เช่น วิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันทั้งโลก การมีวัฒนธรรมโลกที่เป็นแบบแผนเดียวกัน การบริโภคตามกระแสวัฒนธรรม และเสรีนิยมใหม่ทางการเมือง เช่น กระแสประชาธิปไตย (Democratization) ธรรมาภิบาล (Good Governance) และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) เป็นต้น พัฒนาการของการสื่อสารทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ จึงได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของการสื่อสารทางการเมืองตามไปด้วย เนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

ลูเซียน พาย (Lucian W. Pye) เห็นว่า การสื่อสารโครงข่ายที่โยงใยสังคมมนุษย์ โครงสร้างของระบบการสื่อสารเปรียบเสมือนโครงกระดูกของสังคม เนื้อหาสาระ (Content) ของการสื่อสารก็คือใจความสำคัญ (Substance) ของการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ (Intercourse) การไหลเวียนของสารสื่อสารจะกำหนดทิศทางและอัตราการพลวัตการพัฒนาของสังคม การสื่อสารแผ่ซ่านไปทั่วสังคมและพบเห็นได้ในทุกส่วนในวิถีสังคม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมทั้งหมดโดยอาศัย โครงสร้างเนื้อหาสาระ และการไหลเวียนของการสื่อสาร พาย ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. สังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนา อาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือเจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตย ซึ่งคงรูปไม่แน่นอนในสังคมเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมืองซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัวการถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียว คือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน ไม่มีการถ่ายทอดย้อนกลับจากประชาชนไปสู่ผู้กุมอำนาจในการปกครองในสังคมแบบนี้ การสื่อสารมวลชนยังไม่กำเนิดขึ้น เพราะมวลชนยังไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง มวลชนมีหน้าที่เพียงรับฟังคำสั่งและการกระทำหรือคำสั่งชี้แจงจากรัฐบาลเท่านั้น

2. สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยสันติ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกัน คือ ข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้กุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชน และจากมวลชนย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารมวลชนเป็นสื่อสำคัญทางการเมืองเพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็น

3. สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่ คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณ แต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง ในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง (Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี ตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้ เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบนี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ในสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป การสื่อสารมวลชนเริ่มฟักตัวเกิดขึ้น ฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่ คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้มีอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นก็มีภาระหน้าที่เป็นพิเศษ คือ เป็นผู้นำและเป็นผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน

พาย (Pye, Lucian W, 1972) ได้อธิบายว่า กระบวนการสื่อสารยังทำหน้าที่ในการขยายความรู้สึกลงของปัจเจกชนให้กลายเป็นความรู้สึกของสังคมได้ ซึ่งการขยายตัวของความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการของการสื่อสาร กระบวนการทางการเมืองและกระบวนการสื่อสารมีความใกล้ชิดกัน มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับระบบการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวให้เข้าใจถึงข้อความทางการเมืองที่ต้องการ สารสำคัญทางการเมืองมักจะเข้ามาทางองค์กรของกระบวนการสื่อสาร นอกจากนี้กระบวนการสื่อสารยังมีหน้าที่ในการเตรียมพื้นฐาน อันจำเป็นในการใช้เหตุผลของการเมืองแบบมหาชน ประชาชนจะสามารถถกเถียงกันในกิจการส่วนรวม (Collective Action) ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารกัน กระบวนการสื่อสารจะให้ข้อมูลแก่ประชาชนว่าผู้นำของตนมีการมองการณ์ไกลหรือไม่ พาย ได้อธิบายว่า การสื่อสารมีหน้าที่ที่สำคัญ 6 ประการในทางการเมือง กล่าวคือ

1. การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นชาติ (Nationness) เดียวกัน
2. การสื่อสารจะต้องถูกใช้เสมือนเป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อของแผนพัฒนาแห่งชาติ
3. การสื่อสารจะต้องถูกใช้ในการช่วยสอนทักษะที่จำเป็นแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ
4. การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อการขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ
5. การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อช่วยประชาชนในการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ในการพัฒนาประเทศ
6. การสื่อสารจะต้องถูกใช้เพื่อเตรียมประชาชนในการรับบทบาทในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่ต้องแข่งขันกับชาติอื่น ๆ

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง มีพัฒนาการความเป็นมาที่ยาวนาน และมีความสำคัญต่อระบบการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ส่วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือด้วยกันทั้งสิ้น

องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารตามแนวคิด “S M C R” ของ David K. Berlo ที่จะต้องเริ่มจากผู้ส่งสาร (Sender) ทำการส่งข่าวสารออกไป (Message) ด้วยวิธีการหรือใช้สื่อเป็นตัวกลาง (Channel) ในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร (Receiver) แนวคิดของ Berlo เป็นแบบจำลองที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบของการสื่อสารและกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไป มีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานให้นักวิชาการด้านการสื่อสารทางการเมืองนำไปพัฒนาต่อยอดให้มีความเฉพาะเจาะจงต่อการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น Michael Gurevich and Jay G. Blumler ได้พัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารขึ้นมา มีจุดเด่นอยู่ที่การนำสื่อมวลชนมาเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองร่วมกับฝ่ายการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งโดยปกติแล้วสื่อมวลชนมักถูกจัดให้เป็นช่องทาง (Channel) ในกระบวนการสื่อสารและเพิ่มความเป็นการเมืองเข้าไปในกระบวนการสื่อสารด้วยการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารให้ชัดเจนมากขึ้นดังที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารทางการเมืองตามที่เสนอของ Michael Gurevich and Jay G. Blumler ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

1. ผู้ส่งสาร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าว ซึ่งได้แก่รัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือสื่อมวลชนในบางกรณีสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสาร แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนก็สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองได้ เช่น บทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองใน ความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ การแย่งชิงปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานรัฐ ฯลฯ ดังนั้น ตัวบุคคลที่ปรากฏในข่าวสารจึงมีสถานะเป็นบุคคลสาธารณะและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

3. ช่องทาง แบ่งได้เป็น ช่องทางที่ได้มาของข่าวสาร และช่องทางเผยแพร่ของข่าวสาร ประกอบด้วยช่องทางที่เป็นทางการ เช่น การแถลงข่าวของพรรคการเมือง การให้สัมภาษณ์ของ นายกรัฐมนตรี การแถลงผลงานของรัฐบาล ฯลฯ และช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้ เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร หรือการเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เป็นต้น

4. เป้าหมายของการส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจเข้ามาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้กระทำการ จึงทำให้เป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อ “โน้มน้าวใจ” (Persuasion)

5. ผู้รับสาร ในแบบจำลองนี้ผู้รับสาร คือ เป้าหมายของผู้ส่งสารที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองและกลุ่มสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้เป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Communication) ที่ให้ความสำคัญต่อผู้ส่งสาร

สรุปองค์ประกอบของกระบวนการติดต่อสื่อสาร อาจสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารอาจเป็นคน ๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ที่พูดเขียน หรือแสดงกิริยาท่าทางให้บุคคลหรือองค์การอื่นทราบ โดยมีปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นคน ๆ หนึ่งหรือองค์การก็ได้ การที่ผู้รับสารจะได้รับสารครบถ้วนแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร อันได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร โดยที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีปัจจัยที่ส่งผลสำคัญในการทำหน้าที่ของตนเหมือนกัน และเมื่อมีการส่งสารไป ยังผู้รับสารแล้วย่อมเกิดผลของการสื่อสารมีผลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทักษะคติ หรือพฤติกรรมในตัวของผู้รับสารได้ขั้นตอนสุดท้าย คือ เกิดการโต้ตอบสารที่ส่งมา ก็คือ การตอบกลับ หรือปฏิกิริยาตอบสนองนั่นเอง

ลักษณะของการสื่อสารที่เป็นการเมือง

ลักษณะที่กำหนดให้การสื่อสารใดเป็นการสื่อสารทางการเมืองหรือไม่เน้นการตัดสินใจ โดยยึดองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เลยจะทำให้ประสบกับความยุ่งยากและซับซ้อน ฉะนั้น เสถียร เชนประทับ จึงมีความเห็นว่าการสื่อสารใดจะเป็นการเมืองสามารถพิจารณาได้จากแบบจำลองการสื่อสารของ Harold D.Lasswell ที่ว่า “ใครพูดอะไร ผ่านช่องทางไหน ถึงใคร แล้วทำให้เกิดผลอะไร” และได้สรุปว่าควรพิจารณาจากผลทางการเมืองของการสื่อสาร ซึ่งอาจเกิดจากแหล่งสาร สาร ช่องทางหรือผู้รับสารก็ได้ สอดคล้องกับ Brian McNair และ Robert E. Denton and Gary C. Woodward ที่เห็นว่า การสื่อสารจะเป็นการเมืองได้นั้น จะต้องเป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

1. การสื่อสารทุกรูปแบบ ซึ่งกระทำโดยนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองอื่น ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง

2. การสื่อสารที่ส่งถึงนักการเมืองหรือตัวแสดงทางการเมือง ซึ่งกระทำโดยผู้ที่ไม่ใช่นักการเมือง เช่น ผู้ออกเสียง ลงคะแนน นักเขียนบทความหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

3. การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองและกิจกรรมที่พวกเขากระทำ ซึ่งปรากฏในการรายงานข่าวบทบรรณาธิการและสื่อมวลชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่อภิปรายเกี่ยวกับการเมือง

สรุปว่าทุกสิ่งทุกอย่าง คือ การสื่อสารทางการเมืองกล่าวคือ ไม่เพียงแต่วจนภาษา (Verbal Language) อันได้แก่ ภาษาพูดหรือหรือเขียนเท่านั้น หากแต่รวมถึงการสื่อความหมายที่สามารถมองเห็นได้ด้วยสายตาหรือที่เรียกว่าวจนภาษา (Non-verbal Language) เช่น เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้าทรงผม ตราสัญลักษณ์ ภาษากาย (Body Language) เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสร้างภาพลักษณ์ (Image) หรืออัตลักษณ์ (Identity) ให้กับผู้ส่งสาร

บทบาทของการสื่อสารทางการเมือง

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell ได้อธิบายถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-functional) โดยกล่าวว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ สะพานเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบการเมืองผ่านการนำข้อมูลข่าวสารจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่งภายในระบบการเมือง ซึ่งช่วยค้ำจุนให้ระบบการเมืองดำรงอยู่และสามารถทำหน้าที่นำข้อเรียกร้องความต้องการความคิดเห็นจากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมืองให้รัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองรับทราบ แล้วแปรเปลี่ยนเป็นนโยบายโครงการกฎหมายหรือการตัดสินใจเพื่อเผยแพร่หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและประชาชนจะส่งข้อมูลย้อนกลับเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้ง จนเป็นวัฏจักรของระบบทางการเมือง ซึ่งตัวแสดงที่รับหน้าที่สำคัญนี้ ก็คือ สื่อมวลชนนั่นเอง ดังนั้น ในอีกแง่หนึ่งการสื่อสารทางการเมืองจึงเปรียบเสมือน “เส้นประสาทของเมืองการปกครอง” หรือที่ Karl W. Deutsch เรียกว่า The Nerves of Government เนื่องจากเห็นว่าโครงสร้างของระบบการเมืองมีลักษณะเป็นโครงข่ายของระบบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและกระบวนการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกกิจกรรมทางการเมืองและช่วยประสานส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองเข้าไว้ด้วยกัน (ชวนะ ภวกันนท์, 2557)

นอกจากนี้หากพิจารณาการสื่อสารทางการเมืองจากทัศนะของหลุยส์ อัลธูแซร์ (Louis Althusser) ในประเด็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐเผยให้เห็นว่าแม้ “รัฐบาล” ซึ่งจัดเป็นกลไกด้านการปราบปรามของรัฐมีบทบาทหน้าที่หลัก คือ ใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด เช่น ออกกฎหมายนโยบายหรือโครงการการบังคับบัญชาและกำกับดูแลให้หน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ตามแผนที่ได้วางไว้การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้ฝ่าฝืน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ยังมีบทบาทหน้าที่รองในเชิงอุดมการณ์ (กำหนดกรอบความคิดและการกระทำของคนในสังคม) ควบคู่กับการใช้ความรุนแรงด้วย (หลุยส์ อัลธูแซร์, 2557) ซึ่งในที่นี้ก็คือ การใช้สถาบันสื่อมวลชนในการเผยแพร่ส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนค่านิยมแนวความคิดความเชื่อของรัฐ/รัฐบาลไปสู่ส่วนอื่นของสังคม เช่น เจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน และประชาชน เพื่อให้การกุมอำนาจรัฐเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพ แต่กระนั้นการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลมิได้เป็นไปอย่างง่ายดาย หากแต่ต้องเผชิญกับการท้าทายแรงต่อต้านทางความคิดจากผู้ที่ถูกปกครองซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลเอง

จากการศึกษาแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง พบว่า มีหลากหลายมิติในการศึกษา แต่องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองระดับมวลชน คือ รัฐบาล ซึ่งได้เข้ามาใช้อำนาจบริหารและทรัพยากรการสื่อสารของรัฐแล้วดำเนินการส่งสาร เช่น นโยบาย ผลงานการดำเนินงาน แนวคิดและค่านิยมทางการเมือง เป็นต้น ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง โดยเฉพาะสื่อมวลชนของรัฐไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดการยอมรับหรืออย่างน้อยที่สุดไม่คัดค้านในกิจกรรมที่

รัฐบาลกระทำทั้งในด้านข่าวสารนโยบายการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อการเกิดความชอบธรรมทางการปกครอง

การสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการคำนวณระบบการเมืองให้ดำรงอยู่และไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีการปกครองรูปแบบใดก็ตามการสื่อสารทางการเมืองจะแสดงบทบาทหน้าที่ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ จะดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารชี้แจงนโยบายการดำเนินงานและผลงานไปยังประชาชนผ่านสื่อสารมวลชน โดยการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลมักมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ ตลอดจนประเด็นทางการเมืองการปกครองให้ประชาชนรับทราบ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีในหน่วยงานหรือระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน ช่วยทำให้ประชาชนและรัฐบาลมองเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างสอดคล้องต้องกัน

2. กล่อมเกลาคำคิดทางการเมือง

การดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชนในอีกด้านหนึ่ง คือ การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งต่อค่านิยมแนวคิดและอุดมการณ์ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมือง อันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีตามแนวทางการปกครอง เช่น มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสนับสนุนภารกิจของรัฐบาล เคารพกฎหมายไม่ละเมิดค่านิยมของสังคม และเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบการเมือง โดยป้องกันไม่ให้สมาชิกของสังคมหันเหไปสู่แนวทางการเมืองอื่น เป็นต้น

3. สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง

ภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คณะรัฐบาลสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพ การสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกและรักษาไว้ซึ่งความนิยมชมชอบ การยอมรับในสถานภาพและคุณงามความดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นโยบาย กฎหมาย ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นที่ยอมรับหรือคณะรัฐบาลมีผลงานไม่โดดเด่นเท่าที่ควร แต่สามารถใช้สื่อมวลชนเน้นประชาสัมพันธ์เพียงด้านดีและกลบจุกต้อยเพื่อสร้างการยอมรับให้มีมากขึ้น ก็นับว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ได้เช่นกัน ดังนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างความจริง ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงประสานกับการรับรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน

สรุป ปัจจุบันภาพลักษณ์ คือ องค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยงาน องค์กร สถาบันทั่วไป และองค์กรสถาบันทางการเมือง ทุกหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง พยายามจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง ซึ่งทัศนคติทางการเมืองของปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ภาพลักษณ์ทางการเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation)

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคม โดยสาระพื้นฐานแล้ว วัฒนธรรมทางการเมืองก็คือแบบแผนการดำเนินชีวิตทางการเมืองของสมาชิกทางสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมจึงแตกต่างกันไปตามทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และจารีตประเพณีทางการเมืองของแต่ละสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่กำหนดบทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในแต่ละสังคมและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ลักษณะและรูปแบบของระบอบการเมืองการปกครองในแต่ละสังคมแตกต่างกันด้วย (Somvician, 1971)

Gabriel A. Almond (1956) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบอบการเมืองต่อส่วนต่าง ๆ และต่อการแสดงบทบาทการเมืองของบุคคล ซึ่งอาจจำแนกแนวโน้มหรือท่าทีในการแสดงออกทางการเมืองของบุคคลได้ 3 แบบ ซึ่งอัลมอนต์ เรียกว่า “Orientation” (ความโน้มเอียง) กล่าวคือ

1. ความโน้มเอียงด้านการรับรู้ (Cognitive Orientation) หมายถึง ความรู้และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อการเมือง

2. ความโน้มเอียงต่อการแสดงความรู้สึก (Affective Orientation) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเมืองเป็นความรู้สึกทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อการเมือง

3. ความโน้มเอียงด้านการประเมิน (Evaluative Orientation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ค่านิยมของบุคคลวิเคราะห์การเมืองเพื่อการตัดสินใจ

ทั้งนี้ความเชื่อทางการเมืองของบุคคลอาจจำแนกได้เป็น 2 แบบ ได้แก่ ความเชื่อทางการเมืองต่อสิ่งที่เป็นอย่างน้อย และความเชื่อทางการเมืองต่อสิ่งที่ควรจะเป็น (Gabriel A. Almond & Sidney Verba, 1965) โดยอาศัยทัศนคติ ความเชื่อ และสภาวะแห่งจิตใจของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง เพื่อการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการยอมรับกติกาของสังคม (Lucian W. Pye and Sidney Verba, 1965) รวมทั้งการให้ความสนับสนุนทางการเมืองโดยทั่วไปของสมาชิกภายในระบบการเมือง (William T. Bluhm, 1974)

ในส่วนของประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ไทยรับมาจากประเทศตะวันตก แม้ว่าการปกครองแบบนี้จะเป็นที่นิยมกันทั่วไปในนานาอารยประเทศและได้รับการยอมรับจากสังคมไทยอย่างกว้างขวาง แต่การปกครองระบอบดังกล่าวก็ยังไม่สามารถประสานเข้ากับวิถีชีวิตคนไทยได้อย่างสนิทแนบแน่น อาจกล่าวได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีจิตวิญญาณประชาธิปไตยหรือมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะมีเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประการ อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยแบบเดิม ที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์มายาวนาน ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยค่อนข้างไปทางอำนาจนิยมและประเพณีนิยม ซึ่งลักษณะพฤติกรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยเช่นนี้ มีเนื้อหาสาระแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในโลกตะวันตก (Promgird, 2014)

ความเข้าใจโดยทั่วไปในเมืองไทยเกี่ยวกับการเมืองก็คือ การเมืองคือการแย่งชิงตำแหน่ง สาธารณะ ด้านการบริหารต่าง ๆ (ด้วยการเลือกตั้งหรือคหมหอกคตบ) ความเข้าใจเช่นนี้เป็นผลให้ คนทั่วไปรู้สึกว่าการเมืองไม่เกี่ยวข้องกับตน มากไปกว่าความสามารถที่จะเก่งกว่าอำนาจทางการเมือง จะเป็นของใคร และเมื่อเป็นเช่นนั้นนโยบายสาธารณะจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตนจะเอาตัวรอดหรือ จะหาประโยชน์ทางธุรกิจจากความเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างไร (Aoisiwong, 2011)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

ความรู้ความเข้าใจเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเน้นในด้านการจำ โดยความรู้นั้นจะเป็นการรวบรวมสาระข้อมูลต่าง ๆ นำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นนำสู่ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ส่วนความเข้าใจทางการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสำนึกทางปัญญา และ ทักษะของบุคคลในการแปลความหมาย การตีความ และการประเมินค่า ต่อสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมี พัฒนามาจากความรู้ที่ได้รับมาก่อนหน้านี้ (อนุรัตน์ อนันทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์, 2555)

ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

โรเบิร์ต เลน (Robert E. Lane, 1962) อธิบายว่า ความรู้ (Knowledge) และความเข้าใจ (Understanding) ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของคุณคน จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นั้นมีแนวคิดเป็นของตนเอง และสามารถนำแนวคิดที่มีอยู่นั้น ไปประเมินกับเรื่องหรือสิ่งที่ถูกนำมาประเมินได้ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ จะแสดงออกมาในรูปของทัศนคติหรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทัศนคติหรือความรู้สึกที่แสดง ออกมานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่บ่งชี้ถึงลักษณะของความเข้าใจต่อความเป็นจริงในสิ่งที่ประเมินนั้น ด้วย และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนนี้ เป็นสิ่งที่ต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization)

มาร์นซิม (Marncim) นักวิชาการอีกท่านหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนั้น หมายถึง การรับรู้ (Perception) ของบุคคลที่มีต่อเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศ โดยเป็นการรับรู้ในฐานะที่เขาเป็นพลเมืองของประเทศ ในความหมายและรูปแบบของการเมืองการปกครอง สถาบันการเมืองและกระบวนการทางการเมืองในภาพรวม การรับรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้ มาร์นซิม อธิบายเพิ่มเติมว่า เป็นสิ่งที่ได้รับตกทอดมาจากสังคม ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มทำงาน สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน พรรคการเมือง ซึ่งนอกจากจะเป็นส่วนที่มีบทบาทต่อการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแล้ว ยังรวมตลอดถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ให้แก่บุคคลในสังคมนั้น ให้ยึดมั่นในหลักการปกครองที่ดำรงอยู่อย่างถูกต้อง อย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องกันไป และการรับรู้ในเรื่องการเมืองที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเช่นนี้ จะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึก มีความสามารถและความผูกพันกับระบบการเมืองที่เขาดำรงอยู่ ซึ่งอาจแสดงพฤติกรรมออกมาโดยการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมสนทนากับปัญหาทางการเมืองหรือการให้ความสนใจต่อข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น (ชัชวาลย์ ทศศิวัช, ม.ป.ป.)

กล่าวง่าย ๆ ได้ว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเมืองการปกครอง โครงสร้างสถาบัน ตลอดจนความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประเทศ

บริบทของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง

อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba, 1965) นักรัฐศาสตร์ผู้เลื่องชื่ออธิบายว่าแบบแผนทางพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลย่อมต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมือง อันเป็นคำจำกัดความของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) โดยอัลมอนด์และเวอร์บาเห็นว่า การค้นหาความคิดทางการเมืองและความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล อาจสามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับชาติ การปกครอง เป็นต้น โดยนัยนี้ การค้นหาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองของบุคคล ซึ่งพิจารณาหรือวัดได้จากองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังที่จะได้กล่าวต่อไป จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจถึงแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้นได้

เมื่อสังเคราะห์พิจารณาในด้านการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในทัศนะของเวอร์บา ดังข้างต้น เราก็สามารถจำแนกองค์ประกอบของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองออกได้เป็นลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับชาติและระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติ ขนาดของพื้นที่และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ลักษณะของอำนาจทางการเมืองรัฐธรรมนูญและลักษณะพิเศษอื่น ๆ เป็นต้น
2. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมือง เช่น ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเกี่ยวกับโครงสร้างผู้นำ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เป็นต้น
3. ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้าง สถาบันตัวบุคคล ตลอดจนความคิดเห็นและการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาล
4. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ อำนาจ หน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมือง ตลอดจนความคิดเห็นต่อการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจ

แบบแผนเชิงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่ย่อมจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมืองเป็นพื้นฐาน อันจะย่อมส่งผลต่อความยึดมั่นหรือเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองด้วยความเป็นเหตุเป็นผล (Parson, Tallcott, 1959; Almond, Gabriel and Verba, Sidney, 1965; Verba, Sidney, 1965; Manhiem, Jarol B, 1975; Rosenbuam, Walter A, 1975) ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมืองดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาจากการที่บุคคลนั้นได้รับการอบรมกล่อมเกลามาก่อนทางการเมือง ในขณะที่เดียวกัน เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้ว จะมีการพัฒนาความรู้สึกดังกล่าวออกไป ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ทั้งในความพอใจ ด้วยการยึดถือปฏิบัติในบรรดาคำสั่งของรัฐบาล หรือไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย กระทั่งพัฒนาไปเป็นความเชื่อและทัศนคติ และนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าจะมีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมา

จากการที่เขาได้ประเมินค่าต่อระบบการเมืองในขั้นตอนสุดท้ายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผล ด้วยเหตุตั้งที่กล่าวแล้ว แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล จึงเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจทางการเมืองก่อนเสมอ ในขณะที่บุคคลที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ย่อมขาดความสามารถในการใช้เหตุใช้ผล ประเมินค่าหรือวิเคราะห์ระบบการเมือง อันสามารถส่งผลให้บุคคลขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ท้ายที่สุดนั้น การพัฒนาทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Politically Participated Democracy) ก็จะไม่อาจก้าวรุดหน้าไปได้ ในทำนองเดียวกับที่ สมบัติ อารังค์ธัญวงศ์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าเราต้องการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นแบบประชาธิปไตย โดยยึดถือหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการเมือง เราจะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ จะต้องเริ่มต้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) เกี่ยวกับหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความรู้สึกศรัทธาเชื่อมั่น (Affective) และประเมินค่าด้วยการตัดสินใจยอมรับระบอบประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของตน (Evaluative) จนเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองในที่สุด

สมบัติ อารังค์ธัญวงศ์ (2542) ได้ชี้ให้เห็นว่า การที่บุคคลจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะใดนั้น จะเริ่มต้นมาจากการที่เขารับรู้หรือมีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ต่อระบบการเมืองที่เขาดำรงอยู่เป็นเบื้องต้น จากนั้นก็จะมีการพัฒนาความรู้สึกดังกล่าวออกไป ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และพัฒนาเป็นความเชื่อและทัศนคติ กระทั่งนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าตนเองจะมีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เขาได้ประเมินค่าต่อระบบการเมืองในขั้นตอนสุดท้ายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สมบัติ อารังค์ธัญวงศ์ จึงกล่าวว่า สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผล (Rational Man) แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของเขา จึงเริ่มต้นจากการรับรู้และมีความเข้าใจทางการเมืองก่อนเสมอ ในขณะที่บุคคลที่ขาดความสามารถดังกล่าว ย่อมจะขาดความสามารถในการประเมินค่าและวิเคราะห์ระบบการเมืองได้ นอกจากนี้พิจารณาจากทัศนะของวรรณธรรม กาจนสุวรรณ (2544) จะเห็นได้ว่า พื้นฐานของการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการเมือง จะส่งเสริมให้เกิดการมีจิตสำนึกตระหนักว่าการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายและกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ที่ถือเป็นพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ประการหนึ่งของมนุษย์ โดยเป็นสภาพที่บุคคลเห็นว่า ระบบการเมืองที่ตนดำรงอยู่ เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเขาและเขาไม่ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ภาวะความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองบางประการ เช่น ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของบุคคล จึงย่อมมิได้เกิดขึ้นภายใต้ภาวะที่บุคคลขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองแต่ประการใด เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความสามารถที่จะใช้เหตุใช้ผลในการประเมินค่าหรือวิเคราะห์ระบบการเมืองได้ดังที่กล่าวข้างต้น

การวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง

ในการกำหนดประเด็นที่จะใช้วัดระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนั้น อาจใช้มาตรวัดได้หลายประการและย่อมมีความแตกต่างในการสร้างคำถามที่จะเป็นเครื่องชี้วัดระดับความรู้ความเข้าใจดังกล่าว แสวง รัตนะมงคลมาศ และอาชวัน วายวานนท์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง ภายใต้ความหมายของการเมืองตามทัศนะของ เจมส์ สก็อตต์ (James C. Scott) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเมือง หมายความว่า หลักและวิธีการในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครองโดยประกอบด้วย (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510)

1. ความรู้ความเข้าใจในระบบกลไกของการปกครองโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจพิจารณาได้จากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานของหน่วยงานการปกครองกิจกรรม รวมถึงระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างหน่วยการปกครองกับประชาชน

2. ความรู้ความเข้าใจในระบบกลไกของการปกครองตนเองของประชาชน ซึ่งพิจารณาได้จากความรู้ความเข้าใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต่ออำนาจหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองหรือฝ่ายราชการ รวมทั้งทัศนะต่อความจำเป็นของการมีหน่วยงานด้านการปกครอง

3. ความรู้ความเข้าใจในระบบกลไกของการเลือกตั้ง โดยอาจพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจในกลไก กติกา ประเภท และลักษณะของระบบการเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมือง การหาเสียง เป็นต้น

พัฒนาการการเรียนรู้ตามทฤษฎี Bloom's Taxonomy of Learning

Bloom's Taxonomy กล่าวถึงการจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปถึงสูงสุด เช่น ด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน นอกจากนี้ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (2001) เป็น การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analysing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ด้านจิตพิสัย จำแนกเป็น การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหววัยะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อม ๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทางและทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด

การเรียนรู้ (Learning) คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ (Klein, 1991)

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝน เมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Kimble and Garnezy) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Hilgard and Bower) การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา (Cronbach) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้

พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ (Pressey, Robinson and Horrock, 1959)

Bloom (1956) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ ได้แก่ (1) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (Knowledge) (2) ความเข้าใจ (Comprehend) (3) การประยุกต์ (Application) (4) การวิเคราะห์ (Analysis) (5) การสังเคราะห์ (Synthesis) และ (6) การประเมินค่า (Evaluation)

ทฤษฎีการเรียนรู้ เบนจามิน บลูมและคณะ (Bloom et al, 1956) มีลักษณะอย่างไร ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่

ภาพที่ 2 ระดับชั้นของการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
(เกษม นครเขตต์, 2558)

1.1 ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการ เปรียบดังเทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ที่สามารถเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถเปิดฟังหรือ ดูภาพเหล่านั้นได้ เมื่อต้องการ

1.2 ความเข้าใจเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการกระทำอื่น ๆ

1.3 การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่มีความสามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้

1.4 การวิเคราะห์ ความสามารถคิดหรือแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

1.5 การสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย การกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานชิ้นใหม่ หรืออาจจะเกิดความคิดในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมขึ้นมาในรูปแบบหรือแนวคิดใหม่

1.6 การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสิน ติราคา หรือสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับก็ได้

2. จิตพิสัย (Affective Domain)

พฤติกรรมด้านจิตใจ เป็นค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและสอดคล้องสิ่งที่ตั้งงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัย จะประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่

ภาพที่ 3 ระดับขั้นของการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)
(เกษม นครเขตต์, 2558)

2.1 การรับรู้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้า นั่นก็คืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2.2 การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

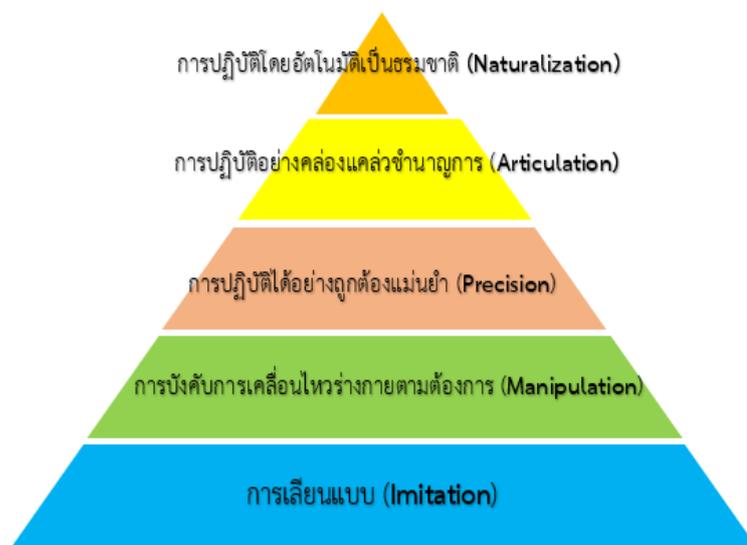
2.3 การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป แต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจยอมรับค่านิยมใหม่ โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

2.5 บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยิ่งพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคน คนจะรู้ดีรู้ชั่วอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท เป็นพฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ชั้น ดังนี้

ภาพที่ 4 ระดับขั้นของการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
(เกษม นครเขตต์, 2558)

3.1 การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 กระทำตามแบบหรือเครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้หรือสามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3.3 การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องคล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (Bloom, 1959)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทักษะคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเพื่อการสำรวจเกี่ยวกับความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อระบบการเมืองหรือมีต่อโครงสร้างทางการเมือง มีต่อผู้นำทางการเมือง ภาคราชการ องค์กรของรัฐนั้น นักรัฐศาสตร์ที่รอบคอบจึงมีอาจละเลยที่จะทำการวัดระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองของประชาชนก่อนที่จะทำการสำรวจความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในแง่ความน่าเชื่อถือและคุณค่าของงานวิจัยแล้ว การประเมินความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ยังจะก่อคุณค่าในแง่ที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศให้ความสนใจต่อการเมืองการปกครองประเทศหรือไม่ เพียงใด ตลอดจนระบบการศึกษาแทบทุกระดับที่มีอยู่ ได้ให้การปลูกฝังอบรมหล่อหลอมกลมกล่อม (Socialize) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน ซึ่งหากพิจารณาในเชิงการพัฒนาการเมือง ย่อมได้ถือได้ว่าประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นต่อการพัฒนาของประชาธิปไตยในบ้านเรา เช่นที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ว่า ประชาธิปไตยจะหยั่งรากในสังคมไทยได้หรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมเกิดจากความรู้สึกที่ประชาชนศรัทธาเชื่อมั่นต่อกลไกและอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตย อันเป็นความรู้สึกที่พัฒนามาจากการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองนั่นเองที่สุด (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2542)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรรสฐาพร ปภสสโร, พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), และประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย เป็นการนำเสนอเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมกับการการปกครองของไทย เป็นการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยมีพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เปลี่ยนมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งให้พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจที่จำกัดและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การนำรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้เปลี่ยนระบอบมาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นได้เปรียบเสมือนว่า รัฐธรรมนูญเปรียบประดุจกุญแจที่จะไขประตูเปิดช่องทางให้ราษฎรได้มีส่วนมีเสียงในการปกครอง ให้จัดถูกต้องตามความต้องการของตน และเข้าสู่ชัยภูมิแห่งความสุขสมบูรณ์ซึ่งสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนาคือ ความสุขความเจริญ โดยรัฐธรรมนูญของไทยในสมัยแรกที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอย่างชัดเจน โดยมีการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 เป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรฉบับถาวรฉบับแรกของไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดหลักการปกครองตามแนวของ “การปกครองในระบบรัฐสภา” เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะที่เป็นสัญญาประชาคม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ 1) การจำกัดอำนาจของผู้ใช้อำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน 2) สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย และ 3) สร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้รัฐบาลในระบบการเมือง โดยใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรทำให้รัฐบาลมีหน้าที่บริหารบ้านเมืองอย่างมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะทำงานบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาคนในสังคมได้

ณัฐดนัย นาจันทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสอดคล้องของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับวัตถุประสงค์ของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยม ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมทั้งสี่ประการ ได้แก่ 1) การจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง 2) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน 3) การสร้างความเสมอภาคให้แก่ประชาชน และ 4) การสร้างเสถียรภาพให้กับรัฐบาลได้รับการตอบสนองและถูกนำไปใช้ในฐานรากฐานของการจัดสร้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยจะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติจำนวนหนึ่งที่ดำรงอยู่เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของทฤษฎีดังกล่าวโดยตรง อย่างไรก็ตาม ยังมีบทบัญญัติบางประการที่ขัดขวางหรือทำลายวัตถุประสงค์ของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยม เช่น การส่งต่ออำนาจของคณะรัฐประหารมายังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันการวางข้อกำหนดในการจำกัดสิทธิไว้อย่างกว้าง หรือการสร้างระบบการเลือกตั้งที่ทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพเป็นต้น ซึ่งส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีแนวโน้มที่อาจเรียกได้ว่ามีความเป็นประชาธิปไตยลดน้อยถอยลง

พิมลกร แพงฟู (2562). ได้ศึกษาเรื่อง แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมถือเป็นหลักการสำคัญของการตรารัฐธรรมนูญในประเทศที่มีการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบการปกครองและกำหนดกลไกอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการจัดองค์กรบริหารของรัฐ ตลอดจนจำกัดอำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตลอดจนการเสริมสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้กับรัฐบาล หากรัฐธรรมนูญไม่เป็นไปตามหลักรัฐธรรมนูญนิยมเสียแล้ว กลไกของระบอบประชาธิปไตยย่อมไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาบริบททางการเมืองและสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย ตลอดระยะเวลาภายหลังการรัฐประหารตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นต้นมา พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แม้จะมีบทบัญญัติที่รองรับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ยังไม่ชัดเจนและเพียงพอที่จะเป็นหลักประกันมิให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐโดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 และการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐอื่น ทั้งยังมิได้รับรองแนวคิดเรื่องความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญตามทฤษฎีสัญญาประชาคม การแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มิได้นำแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมมาบัญญัติเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศแต่ประการใด ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลกระทบต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการทำงานให้การรัฐประหารบรรดาประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อีกทั้งแม้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะถูกร่างโดยมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แต่ก็มิได้เป็นไปตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งยังจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งก่อความเสียหายต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในอนาคตอีกด้วย

Jorge González-Jácome (2017) ได้ศึกษาเรื่อง From abusive constitutionalism to a multilayered understanding of constitutionalism: Lessons from Latin America ผลการศึกษาพบว่า จากข้อกำหนดจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และยังเป็นกำบังความจริงที่ว่า มันเป็นเอกสารทางการเมืองที่ได้รับความหมายเนื่องจากการแย่งชิงอำนาจในประเทศและทั่วโลก ในแง่ความคิดของรัฐธรรมนูญนิยม ข้อกำหนดเหล่านี้ของรัฐธรรมนูญอาจเป็นเครื่องมือที่ล้มเหลว ที่เป็นเพียงกลไกในการรักษาผู้มีอำนาจเผด็จการเอาไว้ให้อยู่ภายในอำนาจ การปฏิรูปจึงมีความจำเป็น เพื่อจะเป็นแนวทางในการแก้ไข บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญในละตินอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1990 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวเนซุเอลาและโคลอมเบีย เพื่อตอบโต้เรื่อง “กฎหมายที่ล้มเหลว” และใช้แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อแสดงให้เห็นว่ากลไกการแก้ไขในภูมิภาคนั้นไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการรวมอำนาจของผู้เผด็จการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อพิพาทภายในประเทศเกี่ยวกับการเตรียมการตามรัฐธรรมนูญที่จำกัดระบอบ

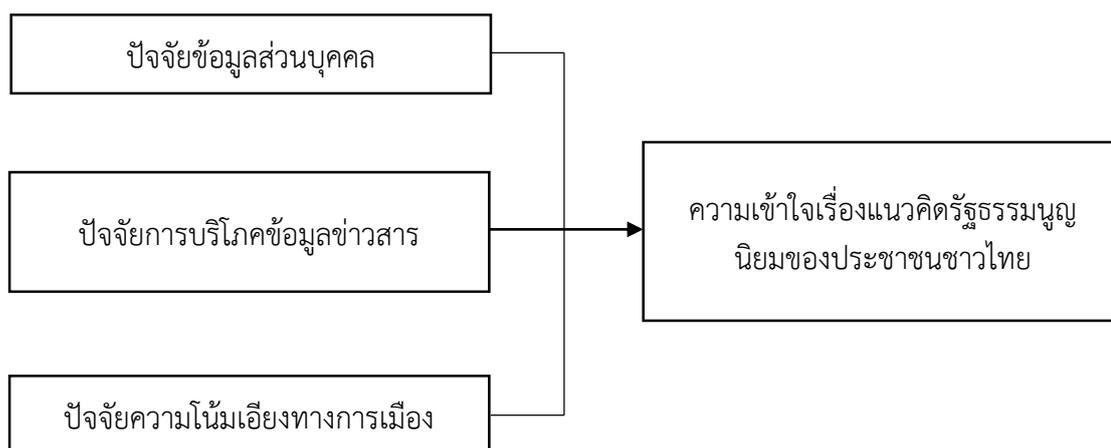
ประชาธิปไตยในช่วงศตวรรษที่ 20 และการยอมรับหรือการต่อต้านแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า (ISI) สู่การปฏิรูปที่เน้นตลาดเป็นหลัก การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญในละตินอเมริกามีหลายแง่มุม และบทความนี้เน้นการถกเถียงทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่นักวิชาการด้านรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบมักลืมไปแล้ว

Clement Fatovic (2002) ได้ศึกษาเรื่อง Constitutionalism and Character: Executive Power and the American Founding จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มปัจจุบันที่จะนิยามรัฐธรรมนูญนิยมในแง่ของอุดมคติที่ไม่มีตัวตนและเป็นทางการของหลักนิติธรรมนั้น มีความแตกต่างไปจากทฤษฎีเสรีนิยมในช่วงยุคแรก ๆ ของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อความต้องการใช้อำนาจนอกกฎหมายเป็นการชั่วคราว เพื่อเป็นการจัดการกับความไม่แน่นอนทางการเมือง ความเข้าใจทางการเมืองนั้น จึงเป็นแหล่งหล่อหลอมความคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยมและการเมืองของฝั่งเสรีนิยมตั้งแต่ John Locke, David Hume, William Blackstone, Alexander Hamilton ไปจนถึง James Madison และคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้นิยมรัฐบาลกลางที่ต้องการปกป้องอำนาจทางการเมือง เนื่องจากนักเสรีนิยมกลุ่มนี้ มองว่าบางครั้งผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพิเศษ เพื่อเป็นการตอบสนองเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง พวกเขาไม่ลังเลที่จะตรวจสอบกฎหมายที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอำนาจบริหาร ด้วยเหตุนี้ พวกเขาถึงเน้นย้ำเรื่องความสำคัญของการจำกัดอำนาจการบริหารไว้เฉพาะผู้ที่มีลักษณะที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนที่พวกเขา mong ว่า คุณธรรมทางการเมืองและศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับลัทธิสาธารณรัฐ เพื่อเป็นการเสริมสร้างและปรับปรุงกลไกรัฐธรรมนูญของรัฐบาลที่ได้รับการออกแบบจากการคำนึงถึงแนวทางทางการเมือง ถึงแม้ว่าการออกแบบรัฐธรรมนูญในช่วงแรก ๆ ของสหรัฐอเมริกาจะมีการละทิ้งหลักการสำคัญหลายประการของแนวคิดสาธารณรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาพลเมืองที่มีคุณธรรมและกระตือรือร้นเป็นหลักประกันที่ดีที่สุดสำหรับรัฐบาลเสรีนิยม พวกเขายังคงรักษาสถานภาพสำหรับคุณธรรมของสาธารณรัฐที่โดดเด่น เช่น ความรักชาติ และความไม่สนใจในฝ่ายบริหาร เป็นต้น

ศตวรรษแรกของนักทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมแบบเสรีนิยมนั้นไม่เชื่อในความสามารถของเครื่องมือของสถาบันที่ไม่มีตัวตน เช่น การแบ่งแยกอำนาจและการตรวจสอบและถ่วงดุล เพื่อให้ได้รัฐบาลที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องมีตัวละครที่เหมาะสม เนื่องจากสถาบันที่เป็นทางการนั้นไม่สมบูรณ์และมักไม่เพียงพอ ทั้งในการจัดการกับภาวะฉุกเฉินทางการเมืองและในการตรวจสอบผู้บริหาร นักคิดเหล่านี้จึงเสริมการปกป้องทางกฎหมายและสถาบันด้วยข้อกำหนดลักษณะต่าง ๆ เพื่อลดการใช้อำนาจบริหารที่ไม่ทราบแน่ชัด ซึ่งไม่สามารถลดหย่อนได้ตามกฎหมายและความเชื่อมั่นอย่างต่อเนื่องว่าความไม่แน่นอนคือความแน่นอนเพียงอย่างเดียวในเมือง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย จนสามารถนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและสำรวจความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย เพื่อเป็นการวัดระดับความเข้าใจในเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชน รวมทั้งค้นหาปัจจัยที่มีต่อความเข้าใจดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ในการประเมินความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ซึ่งตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจที่มีการมอบให้รัฐบาลในการบริหารจัดการประเทศ ดังนั้นแล้ว งานวิจัยนี้จึงมีการกำหนดปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการบริโภคข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยความโน้มเอียงทางการเมือง อาจเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่กำหนดความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
2. อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
3. สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง

4. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
5. อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
6. ระดับรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
7. จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
8. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
9. สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสารที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
10. หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
11. การแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
12. การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
13. ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง
14. ความโน้มเอียงทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่าง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยมีข้อจำกัดของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจะหลีกเลี่ยงการถามคำถามกับประชาชนชาวไทยที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติและประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของประเทศไทย
2. ผู้วิจัยจะไม่ปฏิบัติการวิจัยที่ขัดแย้งต่อกฎหมายทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง
3. ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามหลักระเบียบมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยมีการนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญนิยม หมายถึง ปรัชญาทางการเมืองที่มีแนวคิดว่าด้วยอำนาจของรัฐบาลที่มาจากประชาชน และควรมีการกำหนดด้วยรัฐธรรมนูญที่มีการแสดงออกอย่างชัดเจนว่าอะไรบางอย่างที่สามารถทำได้และอะไรบางอย่างที่ไม่สามารถทำได้

ประชาชนชาวไทย หมายถึง ประชาชนผู้มีสัญชาติไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

ความเข้าใจ หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้และรับรู้ของประชาชนชาวไทยที่มีต่อที่เรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญไทย หมายถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐประหาร หมายถึง การแทรกแซงทางการเมืองของทหารและกองทัพ โดยการขึ้นมาเป็นรัฐบาลหรือปกครองประเทศแทนรัฐบาลพลเรือนด้วยการใช้กองกำลังทางทหาร

รัฐบาลพลเรือน หมายถึง รัฐบาลที่ดำเนินการแต่งตั้งตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา หมายถึง สถาบันทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย จะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ประชาชนชาวไทยที่อยู่อาศัยในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 69,687,141 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size)

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) จะใช้สูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม โดยมีสูตรดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n = จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Error) เท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95%

จากสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง เมื่อแทนค่าในสูตรดังกล่าวจากจำนวนของประชากรที่มีทั้งหมด 69,687,141 คน กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ

สูตร $n = \frac{N}{1+N(e)^2}$

$$n = \frac{69,687,141}{1+(69,687,141)(0.05)^2}$$

$$n = 399.99$$

$$n = 400$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย จึงมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique)

ผู้วิจัยใช้การสุ่มเพื่อเก็บแบบสอบถามในรูปแบบของการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบชนิด (Non-probability Sampling) โดยใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากเพื่อหาชื่อจังหวัดภาคละ 2 จังหวัด รวมทั้งหมด 8 จังหวัด (4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) ของประเทศไทยที่จะเป็นตัวแทนในการวิจัย ได้แก่ พิษณุโลก นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครศรีธรรมราช และสงขลา แต่ละจังหวัดมีขนาดตัวอย่าง 50 คน

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยจะมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่ ได้แก่ จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสาร หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ ประเภทข้อมูลข่าวสารที่ติดตาม การแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์

ส่วนที่ 3 ความโน้มเอียงทางการเมือง ในมิติด้านการรับรู้ ด้านผูกพัน และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนที่ 4 ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ในมิติด้านสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ด้านหลักนิติรัฐ ด้านการแบ่งแยกอำนาจ และด้านความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

การทดสอบเครื่องมือและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยจะใช้การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ตามขั้นตอนและวิธีการที่เหมาะสมดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ การให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอริ ยีหมะ
- 1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวัต แสงสุริยงค์
- 1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ

โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะเป็นผู้ตรวจสอบเนื้อหาว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์/ประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาหรือไม่ หลังจากนั้นก็จะนำความเห็นของผู้วิจัย ซึ่งค่าที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 จึงจะถือว่า ข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และมาวิเคราะห์เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective Congruency Index) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.70 - 1.00

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จะใช้ในงานวิจัย ทดลองใช้กับประชากรที่ทำการวิจัยก่อน (Pre-test) จำนวนประมาณ 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรของการศึกษาที่มีไขกลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าที่ได้จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 ผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบักเท่ากับ .824 (ศรีชัย พงษ์วิชัย, 2554)

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พิษณุโลก นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครศรีธรรมราช และสงขลา จังหวัดละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามมาแปลข้อมูลที่ได้เป็นรหัส พร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

1. การประมวลผลข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็รรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติความถี่และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลการบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลการบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติความถี่และค่าร้อยละ

2.3 วิเคราะห์ความโน้มเอียงทางการเมือง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของไลเคิร์ต (Likert's Scale) ที่มีการวัดเป็นระดับ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยการเลือกคำตอบแต่ละช่วงคำตอบจะมีความหมาย และจะมีการให้คะแนนแบบสอบถามจะมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของไลเคิร์ต 5 ระดับ

ระดับ	เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสอบถาม	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

สำหรับการสร้างเกณฑ์การตีความ/แปลความหมายแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะใช้หลักการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ที่มีลักษณะระฆังคว่ำ ซึ่งจะทำให้แต่ละช่วงห่างไม่เท่ากัน ซึ่งหากใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จะพบว่าในแต่ละช่วงทั้ง 5 ช่วง จะมีการกระจายเป็น 1 S.D., 2 S.D., 2 S.D., 2 S.D., 1 S.D. ดังนั้น จึงสามารถสร้างเกณฑ์จากการสุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การตีความ
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด
1.51 - 2.50	น้อย
2.51 - 3.50	ปานกลาง
3.51 - 4.50	มาก
4.51 - 5.00	มากที่สุด

2.4 วิเคราะห์ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม จากแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของไลเคิร์ต (Likert's Scale) ที่มีการวัดเป็นระดับ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยการเลือกคำตอบแต่ละช่วงคำตอบจะมีความหมาย และจะมีการให้คะแนนแบบสอบถามจะมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณของไลเคิร์ต 5 ระดับ

ระดับ	เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสอบถาม	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

สำหรับการสร้างเกณฑ์การตีความ/แปลความหมายแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะใช้หลักการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ที่มีลักษณะระฆังคว่ำ ซึ่งจะทำให้แต่ละช่วงห่างไม่เท่ากัน ซึ่งหากใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จะพบว่าในแต่ละช่วงทั้ง 5 ช่วง จะมีการกระจายเป็น 1 S.D., 2 S.D., 2 S.D., 2 S.D., 1 S.D. ดังนั้น จึงสามารถสร้างเกณฑ์จากการสุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การตีความ
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด
1.51 - 2.50	น้อย
2.51 - 3.50	ปานกลาง
3.51 - 4.50	มาก
4.51 - 5.00	มากที่สุด

2.5 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย จะเป็นแบบสอบถามคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยเหนือประเด็นที่ศึกษาได้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ t-test

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance ANOVA) โดยเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการดูค่าความแปรปรวนจากตาราง Homogeneity of Variances และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference (LSD)

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ในส่วนนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 400 คน

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

n แทน กลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

SD แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่

ตอนที่ 3 ความโน้มเอียงทางการเมือง

ตอนที่ 4 ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ (n = 400)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	152	38.00
หญิง	248	62.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ (n = 400)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 25 ปี	185	46.25
26 - 30 ปี	45	11.25
31 - 40 ปี	59	14.75
41 - 50 ปี	53	13.25
51 - 60 ปี	32	8.00
60 ปีขึ้นไป	26	6.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.25 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.75 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.25 มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.25 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 และ มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ (n = 400)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	267	66.75
สมรส	109	27.25
หม้าย/หย่าร้าง	24	6.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.75 รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 27.25 และมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 400)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	43	10.75
มัธยมศึกษา	49	12.25
ปวช./ปวส.	43	10.75
ปริญญาตรี	234	58.50
สูงกว่า ปริญญาตรี	31	7.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.50 รองลงมา คือ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.25 มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและปวช./ปวส. คิดเป็นร้อยละ 10.75 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ (n = 400)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	39	9.75
ค้าขาย	38	9.50
ลูกจ้าง	47	11.75
ข้าราชการ	78	19.50
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	11	2.75
รับจ้าง	16	4.00
แม่บ้าน	10	2.50
นิสิต/นักศึกษา	144	36.00
อื่น ๆ	17	4.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนิสิต/นักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมา คือ มีอาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 19.50 มีอาชีพลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 9.75 มีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 9.50 มีอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.25 มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 4.00 มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.75 และมีอาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ (n = 400)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	204	51.00
10,000 - 14,999 บาท	66	16.50
15,000 - 19,999 บาท	44	11.00
20,000 - 24,999 บาท	31	7.75
25,000 - 29,999 บาท	9	2.25
30,000 - 39,999 บาท	28	7.00
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	18	4.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.00 รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 10,000 - 14,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.50 รายได้ระหว่าง 15,000 - 19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.00 รายได้ระหว่าง 20,000 - 24,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.75 รายได้ระหว่าง 30,000 - 39,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.00 รายได้มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.50 และรายได้ระหว่าง 25,000 - 29,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ด้านต่าง ๆ (n = 400)

จำนวนชั่วโมงต่อวันของการใช้โทรศัพท์มือถือ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	63	15.75
1 - 2 ชั่วโมง	79	19.75
2 - 4 ชั่วโมง	81	20.25
4 ชั่วโมงขึ้นไป	177	44.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือเฉลี่ย 4 ชั่วโมงขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.25 รองลงมา คือ ใช้โทรศัพท์มือถือเฉลี่ย 2 - 4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 20.25 ใช้โทรศัพท์มือถือเฉลี่ย 1 - 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 19.75 และใช้โทรศัพท์มือถือเฉลี่ยน้อยกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 15.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (n = 400)

ช่องทางการเข้าถึงข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
Line, Facebook, Twitter, Instagram	282	70.50
หนังสือพิมพ์	17	4.25
โทรทัศน์	85	21.20
วิทยุ	13	3.25
อื่น ๆ	3	0.80
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่าน Line, Facebook, Twitter, Instagram มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.50 รองลงมา คือ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 21.25 หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 4.25 วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 3.25 และผ่านช่องทางอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (n = 400)

สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
Line	82	20.50
Facebook	222	55.50
Twitter	62	15.50
Instagram	26	6.50
ไม่มีสื่อสังคมออนไลน์	8	2.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่าน Facebook มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.50 รองลงมา คือ Line คิดเป็นร้อยละ 20.50 Twitter คิดเป็นร้อยละ 15.50 Instagram คิดเป็นร้อยละ 6.50 และไม่มีสื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ
(n = 400)

หนังสือพิมพ์	จำนวน	ร้อยละ
ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด	269	67.25
มติชน	44	11.00
ผู้จัดการ	6	1.50
แนวหน้า	4	1.00
ไทยโพสต์	2	.50
สยามรัฐ	3	.75
สยามกีฬา	1	3.75
กรุงเทพธุรกิจ	3	.75
เนชั่น บางกอกโพสต์	3	.75
ไม่มีการติดตามข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์	51	12.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.25 รองลงมา คือ ไม่มีการติดตามข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 12.75 หนังสือพิมพ์มติชน คิดเป็นร้อยละ 11.00 หนังสือพิมพ์สยามกีฬา คิดเป็นร้อยละ 3.75 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 1.50 หนังสือพิมพ์แนวหน้า คิดเป็นร้อยละ 1.00 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ หนังสือพิมพ์เนชั่น บางกอกโพสต์ คิดเป็นร้อยละ 0.75 และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทข้อมูลข่าวสารที่ติดตาม

ประเภทข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ข่าวการเมือง	275	23.79
ข่าวกีฬา	119	10.29
ข่าวเศรษฐกิจการเงิน	158	13.67
ข่าวต่างประเทศ	78	6.75
การ์ตูนการเมือง	27	2.34
ละคร บันเทิง ภาพยนต์	223	19.29
ข่าวศิลปวัฒนธรรม	34	2.94

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเภทข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
โปรแกรมภาพยนตร์	43	3.72
ข่าวเกษตร	51	4.41
ข่าวสุขภาพและครอบครัว	97	8.39
ข่าววิทยาศาสตร์	51	4.41
รวม	1,156	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ติดตามข้อมูลข่าวสารประเภทข่าวการเมืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.75 รองลงมา คือ ข่าวละครบันเทิง ภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 19.29 ข่าวเศรษฐกิจการเงิน คิดเป็นร้อยละ 13.67 ข่าวกีฬา คิดเป็นร้อยละ 10.29 ข่าวสุขภาพและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 8.39 ข่าวต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 6.75 ข่าวเกษตร ข่าววิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 4.41 โปรแกรมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 3.72 ข่าวศิลปะวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 2.94 และข่าวการ์ตูนการเมือง คิดเป็นร้อยละ 2.34 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ (n = 400)

การแชร์ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ทุกครั้ง	21	5.25
เกือบทุกครั้ง	65	16.25
เป็นบางครั้ง	242	60.50
ไม่เคย	72	18.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์เป็นบางครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.50 รองลงมา คือ ไม่มีการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 18.00 การแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์เกือบทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.25 และการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการแสดงความคิดเห็นผ่าน
สื่อสังคมออนไลน์ (n = 400)

การแสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
วันละหลายครั้ง	46	11.50
วันละครั้ง	40	10.00
นาน ๆ ครั้ง	211	52.75
ไม่เคย	103	25.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์นาน ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.75 รองลงมา คือ ไม่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 25.75 มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละหลายครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.50 และมีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสำคัญของการติดตาม
สื่อสังคมออนไลน์ (n = 400)

ความสำคัญของการติดตามข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
สำคัญขาดไม่ได้	114	28.50
สำคัญ	230	57.50
เฉย ๆ	44	11.00
ไม่สำคัญ	12	3.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสำคัญ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา คือ อยู่ในระดับสำคัญขาดไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 28.50 อยู่ในระดับเฉย ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.00 และอยู่ในระดับไม่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความโน้มเอียงทางการเมือง

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความโน้มเอียงทางการเมืองของ ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยมีการจำแนกตามด้านการรับรู้ ด้านผูกพัน และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 17 ภาพรวมของระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ความโน้มเอียงทางการเมือง	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
ด้านการรับรู้	4.28	.751	มาก	1
ด้านผูกพัน	4.07	.925	มาก	2
ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.13	1.168	ปานกลาง	3
รวม	3.83	.948	มาก	-

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ด้านการรับรู้ ($\bar{X} = 4.28$) และด้านผูกพัน ($\bar{X} = 4.07$) และมีความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.13$) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการรับรู้ (n = 400)

ด้านการรับรู้	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. การเลือกตั้งมีความสำคัญมากกับความเป็นพลเมือง	4.54	.674	มากที่สุด	2
2. พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญ	3.96	.826	มาก	3
3. ระบบราชการเป็นสถาบันหลักในการบริหารประเทศ	3.92	.858	มาก	4
4. ความยุติธรรม สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาค เป็นสิ่งสำคัญ	4.68	.645	มากที่สุด	1
รวม	4.28	.751	มาก	-

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 4 ความยุติธรรม สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาคเป็นสิ่งสำคัญ ($\bar{X} = 4.68$) และประเด็นที่ 1 การเลือกตั้งมีความสำคัญมากกับความเป็นพลเมือง ($\bar{X} = 4.54$) และมีระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 2 พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญ ($\bar{X} = 3.96$) และ ประเด็นที่ 3 ระบบราชการเป็นสถาบันหลักในการบริหารประเทศ ($\bar{X} = 3.92$)

ตารางที่ 19 ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านผูกพัน (n = 400)

ด้านผูกพัน	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับ	4.33	.924	มาก	2
2. ท่านติดตามข่าวสารการเมืองในสื่อต่าง ๆ ทุกวัน	3.91	.895	มาก	3
3. ท่านมีความรู้สึกเป็นห่วงในความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย	4.37	.764	มาก	1
4. ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจในสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของท่าน	3.67	1.118	มาก	4
รวม	4.07	.925	มาก	-

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านผูกพัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านผูกพัน อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็นทั้งหมด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านมีความรู้สึกเป็นห่วงในความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย ($\bar{X} = 4.37$) ประเด็นที่ 1 ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับ ($\bar{X} = 4.33$) ประเด็นที่ 2 ท่านติดตามข่าวสารการเมืองในสื่อต่าง ๆ ทุกวัน ($\bar{X} = 3.91$) และประเด็นที่ 4 ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจในสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของท่าน ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง (n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. หากพบการกระทำผิดกฎหมายท่านจะรายงานเรื่องดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.91	.935	มาก	1
2. ท่านสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง	2.02	1.309	น้อย	5
3. ท่านมักจะช่วยการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งในทุกระดับ เพราะมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวท่าน	2.53	1.334	น้อย	4
4. การไปดูการนับคะแนนเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และช่วยป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้ ควรค่าที่จะสละเวลา	3.34	1.263	ปานกลาง	3
5. การติดตามการทำงานของผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง ถือเป็นการตรวจสอบว่าเราได้เลือกตัวแทนที่ดี	3.85	.999	มาก	2
รวม	3.13	1.168	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 หากพบการกระทำผิดกฎหมายท่านจะรายงานเรื่องดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.91$) และประเด็นที่ 5 การติดตามการทำงานของผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง ถือเป็นการตรวจสอบว่าเราได้เลือกตัวแทนที่ดี ($\bar{X} = 3.85$) และมีระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 4 การไปดูการนับคะแนนเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และช่วยป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้ ควรค่าที่จะสละเวลา ($\bar{X} = 3.34$)

นอกจากนี้ ระดับความโน้มเอียงทางการเมืองของความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 3 ท่านมักจะช่วยการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งในทุกระดับ เพราะมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวท่าน ($\bar{X} = 2.53$) และประเด็นที่ 2 ท่านสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ($\bar{X} = 2.02$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยมีการจำแนกตามด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค ด้านหลักนิติรัฐ ด้านหลักนิติรัฐ และด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 21 ภาพรวมของระดับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค	3.64	1.035	มาก	4
ด้านหลักนิติรัฐ	4.23	.934	มาก	2
ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ	4.34	.887	มาก	1
ด้านความรับผิดชอบ	4.21	.995	มาก	3
รวม	4.11	.963	มาก	-

จากตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านหลักนิติรัฐ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.21$) และ ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม
ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค (n = 400)

ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. หลักมนุษยชนสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง	3.97	.894	มาก	2
2. กฎหมายที่ชอบธรรมสำคัญกว่ากฎหมายที่ไม่ชอบธรรม	4.44	.76	มาก	1
3. เสรีภาพของประชาชนไม่สำคัญเท่ากับระเบียบวินัย	2.74	1.199	ปานกลาง	4
4. ความเสมอภาคทางกฎหมายมีจริงและมีความศักดิ์สิทธิ์	3.41	1.287	ปานกลาง	3
รวม	3.64	1.035	มาก	-

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 2 กฎหมายที่ชอบธรรมสำคัญกว่ากฎหมายที่ไม่ชอบธรรม ($\bar{X} = 4.44$) และประเด็นที่ 1 หลักมนุษยชนสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.97$) และมีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 4 ความเสมอภาคทางกฎหมายมีจริงและมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X} = 3.41$) และประเด็นที่ 3 เสรีภาพของประชาชนไม่สำคัญเท่ากับระเบียบวินัย ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

ตารางที่ 23 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม
ด้านหลักนิติรัฐ (n = 400)

ด้านหลักนิติรัฐ	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. กฎหมายที่ดี คือ กฎหมายที่ออกโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย	4.28	.842	มาก	3
2. ผู้ปกครองที่ดี คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย	4.29	.861	มาก	2
3. ประชาชนต้องกลัวกฎหมายมากกว่าผู้รักษากฎหมาย	4.00	1.078	มาก	4
4. ไม่มีผู้ใดที่อยู่เหนือกฎหมาย ใครละเมิดกฎหมายจะถูกดำเนินคดีอย่างเท่าเทียมกัน	4.36	.953	มาก	1
รวม	4.23	0.934	มาก	-

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านหลักนิติรัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านหลักนิติรัฐ อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็นทั้งหมด คือ ประเด็นที่ 4 ไม่มีผู้ใดที่อยู่เหนือกฎหมาย ใครละเมิดกฎหมายจะถูกดำเนินคดีอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.36$) ประเด็นที่ 2 ผู้ปกครองที่ดี คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{X} = 4.29$) ประเด็นที่ 1 กฎหมายที่ดี คือ กฎหมายที่ออกโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ($\bar{X} = 4.28$) และประเด็นที่ 3 ประชาชนต้องกลัวกฎหมายมากกว่าผู้รักษากฎหมาย ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ ($n = 400$)

ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. ผู้ออกกฎหมายไม่ควรเป็นผู้เดียวกับที่บังคับใช้กฎหมาย	4.09	.982	มาก	4
2. ผู้พิพากษาไม่ควรพิพากษาคดีที่ตนมีส่วนได้เสีย	4.49	.813	มาก	1
3. นักการเมืองไม่ควรมีส่วนได้ส่วนเสียกับสัมปทานหรือสัญญากับหน่วยงานของรัฐ	4.45	.821	มาก	2
4. ข้าราชการต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าความรู้ความสามารถ	4.32	.933	มาก	3
รวม	4.34	0.887	มาก	-

จากตารางที่ 24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็นทั้งหมด คือ ประเด็นที่ 2 ผู้พิพากษาไม่ควรพิพากษาคดีที่ตนมีส่วนได้เสีย ($\bar{X} = 4.49$) ประเด็นที่ 3 นักการเมืองไม่ควรมีส่วนได้ส่วนเสียกับสัมปทานหรือสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ($\bar{X} = 4.45$) ประเด็นที่ 4 ข้าราชการต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.32$) และประเด็นที่ 1 ผู้ออกกฎหมายไม่ควรเป็นผู้เดียวกับที่บังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญ
ด้านความรับผิดชอบ (n = 400)

ด้านความรับผิดชอบ	\bar{X}	SD	การตีความ	อันดับ
1. หากนักการเมืองทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน	4.22	1.015	มาก	2
2. หากข้าราชการทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน	4.11	1.035	มาก	4
3. หากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย	4.17	1.057	มาก	3
4. การทุจริตทางนโยบายของนักการเมืองมีความผิดรุนแรงมากกว่าการทุจริตของข้าราชการ	4.08	1.035	มาก	5
5. ท่านไม่สนับสนุนการทุจริตคอร์ปชั่นแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดล่วงรู้ เพราะการกระทำดังกล่าวทำให้ท่านได้รับความสะดวก	4.47	.831	มาก	1
รวม	4.21	0.995	มาก	-

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น จะพบว่า มีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 5 ท่านไม่สนับสนุนการทุจริตคอร์ปชั่นแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดล่วงรู้ เพราะการกระทำดังกล่าวทำให้ท่านได้รับความสะดวก ($\bar{X} = 4.47$) ประเด็นที่ 1 หากนักการเมืองทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน ($\bar{X} = 4.22$) ประเด็นที่ 3 หากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย ($\bar{X} = 4.17$) ประเด็นที่ 2 หากข้าราชการทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน ($\bar{X} = 4.11$) และประเด็นที่ 4 การทุจริตทางนโยบายของนักการเมืองมีความผิดรุนแรงมากกว่าการทุจริตของข้าราชการ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของการศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความเข้าใจระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

เพศ	<i>n</i>	<i>Df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ชาย	152	398	4.15	.981	.342
หญิง	248		4.09		

จากตารางที่ 26 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบอายุกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

อายุ	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	5	1.796	.359	1.004	.415
ภายในกลุ่ม	394	140.914	.358		
รวม	399	142.710			

จากตารางที่ 27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบสถานภาพสมรสกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

สถานภาพสมรส	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	2	1.485	.742	2.087	.125
ภายในกลุ่ม	397	141.225	.356		
รวม	399	142.710			

จากตารางที่ 28 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบระดับการศึกษากับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ระดับการศึกษา	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	6.810	1.703	4.949	.001*
ภายในกลุ่ม	395	135.900	.344		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปวช./ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		3.90	4.12	3.81	4.18	4.22
ประถมศึกษา	3.90	-	.215	.069	.281*	.318*
มัธยมศึกษา	4.12		-	.285*	.065	.103
ปวช./ปวส.	3.83			-	.350*	.388*
ปริญญาตรี	4.18				-	.037
สูงกว่า ปริญญาตรี	4.22					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาประถมศึกษากับผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับตีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา

2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาประถมศึกษากับผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับตีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาประถมศึกษา

3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษากับผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส. หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส.

4. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส.กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส.

5. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส.กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ระดับการศึกษาปวช./ปวส.

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบอาชีพกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย

อาชีพ	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	8	8.792	1.099	3.209	.002*
ภายในกลุ่ม	391	133.918	.343		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 31 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอาชีพกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิด
รัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกร	ค้าขาย	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	พจน.รัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง	แม่บ้าน	นิสิต/นักศึกษา	อื่น ๆ
		4.00	3.78	3.95	4.17	4.18	4.00	4.20	4.24	4.17
เกษตรกร	4.00	-	.210	.042	.179	.181	.000	.200	.243*	.176
ค้าขาย	3.78		-	.167	.390*	.392	.210	.410*	.453*	.387*
ลูกจ้าง	3.95			-	.222*	.224	.042	.242	.285*	.219
ข้าราชการ	4.17				-	.002	.179	.020	.063	.003
พจน.รัฐวิสาหกิจ	4.18					-	.181	.018	.061	.005
รับจ้าง	4.00						-	.200	.243	.176
แม่บ้าน	4.20							-	.043	.023
นิสิต/นักศึกษา	4.24								-	.066
อื่น ๆ	4.17									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 32 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอาชีพกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 7 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกร
2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขายกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแม่บ้าน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแม่บ้าน จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขาย
3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขายกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพข้าราชการ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพข้าราชการ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขาย
4. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขายกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขาย

5. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขายกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่น ๆ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่น ๆ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพค้าขาย

6. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพลูกจ้างกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพข้าราชการ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพข้าราชการ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพลูกจ้าง

7. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพลูกจ้างกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพลูกจ้าง

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบระดับรายได้ต่อเดือนกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ระดับรายได้ต่อเดือน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	6	5.850	.975	2.800	.011*
ภายในกลุ่ม	393	136.86	.348		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 33 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ต่อเดือนกับความเข้าใจต่อเรื่อง
แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ระดับรายได้ต่อเดือน	\bar{X}	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 - 14,999 บาท	15,000 - 19,999 บาท	20,000 - 24,999 บาท	25,000 - 29,999 บาท	30,000 - 39,999 บาท	มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป
		4.14	4.01	3.88	4.05	4.22	4.35	4.33
น้อยกว่า 10,000 บาท	4.14	-	.131	.260*	.082	.075	.210	.186
10,000 - 14,999 บาท	4.01		-	.128	.049	.207	.341*	.318*
15,000 - 19,999 บาท	3.88			-	.178	.335	.470*	.446*
20,000 - 24,999 บาท	4.05				-	.157	.292	.268
25,000 - 29,999 บาท	4.22					-	.134	.111
30,000 - 39,999 บาท	4.35						-	.023
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	4.33							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ต่อเดือนกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 19,999 บาท หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับตีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 15,000 - 19,999 บาท

2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 14,999 บาทกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,000 - 39,999 บาท หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 14,999 บาท จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับตีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,000 - 39,999 บาท

3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 14,999 บาทกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 14,999 บาท

4. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 19,999 บาทกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,000 - 39,999 บาท หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,000 - 39,999 บาท จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 19,999 บาท

5. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 19,999 บาทกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 19,999 บาท

ตารางที่ 35 เปรียบเทียบจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	6.171	2.057	5.966	.001*
ภายในกลุ่ม	396	136.539	.345		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	\bar{X}	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	1 - 2 ชั่วโมง	2 - 4 ชั่วโมง	4 ชั่วโมงขึ้นไป
		3.92	4.01	4.08	4.24
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	3.92	-	.092	.165	.322*
1 - 2 ชั่วโมง	4.01		-	.073	.230*
2 - 4 ชั่วโมง	4.08			-	.156*
4 ชั่วโมงขึ้นไป	4.24				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างจำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า 1 ชั่วโมงกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า 1 ชั่วโมง

2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่าง 1 - 2 ชั่วโมงกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่าง 1 - 2 ชั่วโมง

3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่าง 2 - 4 ชั่วโมงกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่าง 2 - 4 ชั่วโมง

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	4	2.740	.685	1.933	.104
ภายในกลุ่ม	395	139.970	.354		
รวม	399	142.710			

จากตารางที่ 37 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบสื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสารกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสาร	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	.456	.152	.423	.736
ภายในกลุ่ม	388	139.378	.359		
รวม	391	139.834			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีสื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสารแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 39 เปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำกับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	9	3.521	.391	1.096	.365
ภายในกลุ่ม	390	139.189	.357		
รวม	399	142.710			

จากตารางที่ 39 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีหนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำแตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

การแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	2.587	.862	2.437	.064
ภายในกลุ่ม	396	140.123	.354		
รวม	399	142.710			

จากตารางที่ 40 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	3.872	1.291	3.682	.012*
ภายในกลุ่ม	369	138.838	.351		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 41 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์	\bar{X}	วันละหลายครั้ง	วันละครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
วันละหลายครั้ง	4.28	-	.282*	.121	.292*
วันละครั้ง	4.00		-	.161	.009
นาน ๆ ครั้ง	4.16			-	.170*
ไม่เคย	3.99				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง

2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์วันละครั้ง จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์นาน ๆ ครั้ง กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์นาน ๆ ครั้ง จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย

ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	4.181	1.394	3.984	.008*
ภายในกลุ่ม	396	138.529	.350		
รวม	399	142.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 43 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 44 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์	\bar{X}	สำคัญขาดไม่ได้	สำคัญ	เฉย ๆ	ไม่สำคัญ
ออนไลน์		4.18	4.13	3.95	3.66
สำคัญขาดไม่ได้	4.18	-	.049	.229*	.517*
สำคัญ	4.13		-	.180	.468*
เฉย ๆ	3.95			-	.287
ไม่สำคัญ	3.66				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 44 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างการให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์กับความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 คู่ คือ

1. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญขาดไม่ได้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าเฉย ๆ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญขาดไม่ได้ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าเฉย ๆ

2. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญขาดไม่ได้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญขาดไม่ได้ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์

3. ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ว่าสำคัญ จะมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจต่อเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม อยู่ในระดับดีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ซึ่งเป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาคั้งนี้ เป็นประชากรชาวไทย จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ข้อค้นพบจากการวิจัย
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า ประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) โดยในภาพรวมหากพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 4 ประเด็น คือ ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านหลักนิติรัฐ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.21$) และด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

สำหรับด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับ ดังนี้ ประเด็นที่ 2 กฎหมายที่ชอบธรรมสำคัญกว่ากฎหมายที่ไม่ชอบธรรม ($\bar{X} = 4.44$) ประเด็นที่ 1 หลักมนุษยชนสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.97$) ประเด็นที่ 4 ความเสมอภาคทางกฎหมายมีจริงและมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X} = 3.41$) และประเด็นที่ 3 เสรีภาพของประชาชนไม่สำคัญเท่ากับระเบียบวินัย ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

สำหรับด้านหลักนิติรัฐ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็นทั้งหมด สามารถเรียงลำดับ ดังนี้ ประเด็นที่ 4 ไม่มีผู้ใดที่อยู่เหนือกฎหมาย ใครละเมิดกฎหมายจะถูกดำเนินคดีอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.36$) ประเด็นที่ 2 ผู้ปกครองที่ดี คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{X} = 4.29$) ประเด็นที่ 1 กฎหมายที่ดี คือ กฎหมายที่ออกโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ($\bar{X} = 4.28$) และประเด็นที่ 3 ประชาชนต้องกลัวกฎหมายมากกว่าผู้รักษากฎหมาย ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

สำหรับด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็นทั้งหมด สามารถเรียงลำดับ ดังนี้ ประเด็นที่ 2 ผู้พิพากษาไม่ควรพิพากษาคดีที่ตนมีส่วนได้เสีย ($\bar{X} = 4.49$) ประเด็นที่ 3 นักการเมืองไม่ควรมีส่วนได้ส่วนเสียกับสัมปทานหรือสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ($\bar{X} = 4.45$) ประเด็นที่ 4 ข้าราชการต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.32$) และประเด็นที่ 1 ผู้ออกกฎหมายไม่ควรเป็นผู้เดียวกับที่บังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

สำหรับด้านความรับผิดชอบ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็นทั้งหมด สามารถเรียงลำดับ ดังนี้ ประเด็นที่ 5 ท่านไม่สนับสนุนการทุจริตคอร์รัปชันแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดลงรู้ เพราะการกระทำดังกล่าวทำให้ท่านได้รับความสะดวก ($\bar{X} = 4.47$) ประเด็นที่ 1 หากนักการเมืองทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน ($\bar{X} = 4.22$) ประเด็นที่ 3 หากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย ($\bar{X} = 4.17$) ประเด็นที่ 2 หากข้าราชการทำผิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษควรรุนแรงมากกว่าประชาชน ($\bar{X} = 4.11$) และประเด็นที่ 4 การทุจริตทางนโยบายของนักการเมืองมีความผิดรุนแรงมากกว่าการทุจริตของข้าราชการ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

2. ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ได้แก่ ตัวแปรระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสาร หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ และการแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ ไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ดังรายละเอียดการทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไปนี้

ตารางที่ 45 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

ลำดับที่	ตัวแปร	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1	เพศ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
2	อายุ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
3	สถานภาพสมรส	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
4	ระดับการศึกษา	เป็นไปตามสมมติฐาน
5	อาชีพ	เป็นไปตามสมมติฐาน
6	ระดับรายได้ต่อเดือน	เป็นไปตามสมมติฐาน
7	จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	เป็นไปตามสมมติฐาน
8	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 45 (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	ผลการทดสอบสมมติฐาน
9	สื่อสังคมที่เข้าถึงข่าวสาร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
10	หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
11	การแชร์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
12	การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์	เป็นไปตามสมมติฐาน
13	ความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์	เป็นไปตามสมมติฐาน

การอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

สำหรับความเข้าใจของคนไทยที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนั้น มีความสำคัญที่จะต้องทราบถึงหลักการพื้นฐานของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม โดยที่มืองค์ประกอบของคุณสมบัติพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญต้องมี 5 ประการด้วยกัน ก็คือ หนึ่ง การกำหนดโครงสร้างของรัฐบาล สอง การมีข้อจำกัดแก่รัฐบาล สาม การเปลี่ยนแปลงยาก สี่ เป็นอำนาจสูงสุดในทางกฎหมาย และห้า ต้องมาจากเจตนาของประชาชนที่ยินยอมให้มีรัฐธรรมนูญ ซึ่งจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยมีค่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อลงรายละเอียดในรายประเด็นจะเห็นว่า ประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจในหลักการแบ่งแยกอำนาจมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักนิติรัฐ ด้านความรับผิดชอบ และด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค ตามลำดับ โดยที่ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค เป็นประเด็นที่ประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจน้อยกว่าหลักการด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพิมลกร แพงฟู (2562) ที่ตอกย้ำให้เห็นถึงประเด็นทางด้านบทบัญญัติที่รองรับเรื่องสิทธิ เสรีภาพของประชาชน แต่ยังไม่ชัดเจนและเพียงพอที่จะเป็นหลักประกันมิให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งจากประเด็นดังกล่าว พิมลกร แพงฟู (2562) ยังชี้ให้เห็นได้ว่า มิได้เป็นไปตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ทั้งยังจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งก่อความเสียหายต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในอนาคตอีกด้วย

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น สะท้อนให้เห็นว่าระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนชั่วโมงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสำคัญของการติดตามสื่อสังคมออนไลน์ ที่แตกต่างกันของประชาชนชาวไทย มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการรับรู้ที่มาจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ต่างให้ความสำคัญกับการเข้าถึงและรับข่าวสาร อันทำให้ก่อเกิดความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมที่ดีมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมความรู้เรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมให้กับประชาชนชาวไทยให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นการตื่นตัวทางการเมือง เพื่อส่งผลให้การขับเคลื่อนประเทศไทยต่าง ๆ มาจากเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริงผ่านการรัฐธรรมนูญ
2. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยผ่านการตรวจสอบการกำหนดโครงสร้างของรัฐบาล การจำกัดอำนาจของรัฐบาล และส่งเสริมเจตนารมณ์ของตนเองตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ กำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยในประเด็นของเหตุการณ์รัฐประหารของประเทศไทยในครั้งต่าง ๆ ว่ามีการส่งผลกระทบต่อแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยบ้างหรือไม่ เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อรัฐธรรมนูญของประเทศแล้ว ยังมีการส่งผลกระทบมาถึงประชาชนชาวไทยอย่างไรบ้าง
2. ควรมีการวิจัยในประเด็นที่ว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้หรือรับรู้หรือเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยบ้าง เพื่อเป็นให้เห็นถึงปัจจัยที่อาจนำมาเป็นตัวแปรในการส่งเสริมการเรียนรู้และรับรู้เรื่องเกี่ยวกับแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. (2548ก). รัฐธรรมนูญในแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (ตอนที่ 1). เข้าถึงได้จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=409#m17>.
- โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรสุภาพร ปภสสโร, พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), และ ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ. (2565). รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 9(7). 287-299.
- กล้า สมุทวนิช. (2558). ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ชวนะ ภวานันท์. (2557). ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช. (ม.ป.ป.). *ความสำคัญและการวัดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง*. เข้าถึงได้จาก https://www.tungsong.com/vichakan/Fact_08.doc.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). *สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมสมิเดีย.
- บุษอริ ยีหะมะ. (ม.ป.ป.). *การวิเคราะห์การเมืองแนวสถาบันนิยมและรัฐธรรมนูญนิยม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/81713-5.pdf>.
- ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์. (2563). *สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยกับสังคมนิยม*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ปัญญา อุดชาชน. (2555). ความยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญภายใต้ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558. *รัฐสภาสาร*, 60(3). 7-37.
- พระครูปลัด เกษภา ผาทอง, ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, บุญทัน ดอกไธสง และอิสระ สุวรรณพล. (2562). *วัฒนธรรมทางการเมือง: แนวคิดสู่การพัฒนาสังคมไทย*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(2). 14-27.
- พัททล เสวตวรรณ และพระครูอุทัยกิจพิพัฒน์. (2564). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(2). หน้า 377-390.

- พิมลกร แปรฟู (2562). แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*, 2(1). 17-53.
- ยุทธพร อิศรชัย. (ม.ป.ป.). *แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง*. เข้าถึงได้จาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/81713-8.pdf>.
- วลัยมาศ แก้วศรีชัย. (2541). *สภาร่างรัฐธรรมนูญกับการร่างรัฐธรรมนูญตามแนวรัฐธรรมนูญนิยม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย จิตตานุ. (2556). *กระบวนการทางกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญในรัฐสมัยใหม่ของโลก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ และปิยกร หวังมหาพร. (2557). การสื่อสารทางการเมืองภาครัฐ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 8-15*. พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (ม.ป.ป.). *วิกฤติการณ์ประชาธิปไตย ประชาชนนิยม และทางออกที่เป็นประชาธิปไตย*. เข้าถึงได้จาก https://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_612.pdf.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2542). การพัฒนาประชาธิปไตย. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์* 1(1). 295.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ ภาคและจังหวัด พ.ศ. 2563*. เข้าถึงได้จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2510). *พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล: ศึกษากรณีเทศบาลเมืองขอนแก่นและมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หลุยส์ อัลธูแซร์. (2557). *อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ*. แปลโดยกาญจนา แก้วเทพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อนูรัตน์ อนันนทนาธร, เอกวิทย์ มณีธร และธีระ กุลสวัสดิ์. (2555). แบบจำลองความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความโน้มเอียงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 4(2). 233-257.
- อมร จันทรสมบูรณ์. (2537). *คอนสติติวชันแนลลิสม์ (Constitutionalism): ทางออกของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- อมร จันทรสมบูรณ์. (2538). *ศาลรัฐธรรมนูญ (หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ)*. ใน *รวมบทความครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ตังศภัททิย์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรพรรณ สีนะเปสนันท์. (2551). *แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในรัฐธรรมนูญไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อลงกรณ์ อรรถแสง. (2553). *พัฒนาการและการสื่อสารแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Adagbabiri, M. (2015). Constitutionalism and Democracy: A Critical Perspective. *International Journal of Humanities and Social Science*, 5(12). 109.
- Agree, W. K., Ault P. H., & Emery, E. (1976). *Introduction to mass communication*. New York, NY: Harper & Row.
- Almond, G. A. (1956). Comparative Political System. *Journal of Politic*, 18(3), 391-409.
- Almond, G. A., & Coleman, J. S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.
- Almond, G. A., & Verba, S. (1965). *The Civic Culture*. Boston: Little, Brown and Co.
- Anura, G. (1997). Asia and the Information Revolution. *Asian Journal of Communication*, 7(2). 12.
- Aoisiwong, N. (2011). Thai Political Culture. *Journal of Institute of Culture and Arts Srinakharinwirot University*, 12(2), 49.
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Bluhm, W. T. (1974). *Ideologies and Attitude Modern Political Culture*. New Jersey: Prentice Hall.
- Böckenförde, E. W. (2016). *Constitutional and Political Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Bradley, A., & Ewing, K. (2007). *Constitutional and Administrative Law*. New York, NY: Pearson Longman.
- Colomer, J. (2009). *Comparative Constitutions*. In Rhodes, R.A.W., Binder S. A., & Rockman, B. A. (eds.).
- Favoreu, L. (1996). *Les Cours Constitutionnelles*. Paris: PUF.
- Hesse, K. (1999). *Grundzüge des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland, reprint of the (20th ed.)*. Heidelberg: Muller Verl.
- Heywood, A. (2002). *Politics (2nd ed.)*. New York, NY: Palgrave.
- Kay, R. (1998). American Constitutionalism. In Alexander, L. (ed.). *Constitutionalism: Philosophical Foundations*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 17-27.
- Lane, R. E. (1962). *Political Ideology*. New York: The Free Press.

- Lieberman, J. K. (2014). "Constitutionalism." in Gibbons, M.T. (ed.). *The Encyclopedia of Political Thought*. New York, NY: John Wiley & Sons. pp. 730-731.
- Manhiem, J. B. (1975). *Political within*. New Jersey: Prentice-Hall.
- McNair, B. (2003). *An Introduction to Political Communication* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
- Parson, T. (1959). *Essays in Sociological Theory: Pure and Applied*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Promgird, P. (2014). Political Culture and Democracy Development in North-East Rural Community Area: A Case Study of People in Khambong and Sa-ard Village, Ampure Nampong, Khon Kaen Province. *Journal of Humanities, Social Sciences*, 31(3). 65-66.
- Pye, L. W., & Verba, S. (1965). *Political Culture and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- Pye, Lucian W. (1972). *Introduction in Communication and Political Development*. New Jersey, NJ: Princeton University Press.
- Ray, S. N. (2004). *Modern Comparative Politics: Approaches, Methods and Issues*. New Delhi: Prentice Hall of India.
- Rosenbuam, W. A. (1975). *Political Culture*. London: Thomas Nelson and Son.
- Rush, M., & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.
- Somvician, K. (1971). *Thai Political Culture and Urban Development*. Bangkok: Political Science, Phra Nakhon, Thai Wattana Panich.
- Verba, S. (1965). *Comparative political culture and political development*. New Jersey: Princeton University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ที่ ๒๒๓/๒๕๖๒

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : Hu 126/2562

โครงการวิจัยเรื่อง : การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

หัวหน้าโครงการวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคองค

หน่วยงานที่สังกัด : คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าว เป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

๑. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๑๑ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
๒. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๑๑ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
๓. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๑๑ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
๔. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๓ วันที่ ๒๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
๕. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว หรือชุดที่ใช้เก็บข้อมูลจริง จากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๑๑ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
๖. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ ๑๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

วันที่หมดอายุ : วันที่ ๑๕ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(นายเจนวิทย์ นवलแสง)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชุดที่ ๒ (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถาม

BUU-IRB Approved

16 ม.ค. 2563

แบบสอบถาม

การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

คำชี้แจง : แบบสอบถามเรื่อง “การศึกษาความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย” สร้างขึ้นมา เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเข้าใจต่อแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมดังกล่าว จึงขอให้ท่านตอบตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบมาทั้งหมดคณะผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ทั้งนี้เพื่อข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการทำความเข้าใจต่อแนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมของประชาชนชาวไทย

โดยแบบสอบถามนี้ มีทั้งสิ้น 4 ตอน ประกอบไปด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่
- ตอนที่ 3 ความโน้มเอียงทางการเมือง
- ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- 18 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 40 ปี
 40 - 50 ปี 50 - 60 ปี 60 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

- โสด สมรส หม้าย/หย่าร้าง

4. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช./ปวส.
ปริญญาตรี ปริญญาโทหรือสูงกว่า

BUU-IRB Approved

16 ม.ค. 2563

5. อาชีพ

☐ เกษตรกร	☐ ค้าขาย	☐ ลูกจ้าง
☐ ข้าราชการ	☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ รับจ้าง
☐ แม่บ้าน	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ	

6. ระดับรายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 10,000 - 14,999 บาท
☐ 15,000 - 19,999 บาท	☐ 20,000 - 24,999 บาท
☐ 25,000 - 29,999 บาท	☐ 30,000 - 39,999 บาท
☐ 40,000 - 49,999 บาท	☐ 50,000 - 69,999 บาท
☐ 70,000 บาท ขึ้นไป	

ตอนที่ 2 การบริโภคข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมสมัยใหม่

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้

1. ท่านใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ วันละกี่ชั่วโมง

☐ 1 ชั่วโมง	☐ 1 - 2 ชั่วโมง
☐ 2 - 4 ชั่วโมง	☐ 4 ชั่วโมง ขึ้นไป

2. ท่านเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อใดมากที่สุด

☐ Line, Facebook, twitter, Instagram	☐ หนังสือพิมพ์ (กระดาษ)
☐ โทรศัพท์	☐ วิทยุ
☐ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

3. ท่านเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมใดมากที่สุด

☐ Line	☐ Facebook
☐ twitter	☐ Instagram

4. หนังสือพิมพ์ที่อ่านประจำและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด

☐ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด	☐ มติชน
☐ ผู้จัดการ	☐ แนวหน้า
☐ ไทยโพสต์	☐ สยามรัฐ
☐ สยามกีฬา	☐ กรุงเทพธุรกิจ
☐ The Nation Bangkok Post	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

BUU-IRB Approved

16 ม.ค. 2563

5. ท่านติดตามข่าวใดมากที่สุด (โปรดเรียงลำดับอันดับ 1, 2 และ 3)

_____ ข่าวการเมือง	_____ ข่าวกีฬา
_____ ข่าวเศรษฐกิจ - การเงิน	_____ ข่าวต่างประเทศ
_____ การ์ตูนการเมือง	_____ ละคร - บันเทิง - ภาพยนตร์
_____ ข่าวศิลปะวัฒนธรรม	_____ โปรแกรมภาพยนตร์
_____ ข่าวการเกษตร	_____ สุขภาพ-ครอบครัว
_____ ข่าววิทยาศาสตร์ - สิ่งแวดล้อม	

6. ท่านแชร์ข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ที่ท่านได้รับในสื่อสังคม และแชร์ข้อความให้กับผู้อื่นในระดับใด

☐ ทุกครั้ง	☐ เกือบทุกครั้ง
☐ เป็นบางครั้ง	☐ ไม่เคย

7. ท่านแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคม

☐ วันละหลายครั้ง	☐ วันละครั้ง
☐ นาน ๆ ครั้ง	☐ ไม่เคย

8. ท่านคิดว่าในปัจจุบันการติดตามสื่อสังคมเป็นสิ่งที่

☐ สำคัญขาดไม่ได้	☐ สำคัญ
☐ เฉย ๆ	☐ ไม่สำคัญ

ตอนที่ 3 ความโน้มเอียงทางการเมืองคำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการรับรู้						
1.	การเลือกตั้งมีความสำคัญมากกับความเป็นพลเมือง					
2.	พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญ					
3.	ระบบราชการเป็นสถาบันหลักในการบริหารประเทศ					
4.	ความยุติธรรม สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาค เป็นสิ่งสำคัญ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผูกพัน						
1.	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับ					
2.	ท่านติดตามข่าวสารการเมืองในสื่อต่าง ๆ ทุกวัน					
3.	ท่านมีความรู้สึกเป็นห่วงในความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย					
4.	ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจในสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของท่าน					
ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง						
1.	หากพบการกระทำผิดกฎหมาย ท่านจะรายงานเรื่องดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
2.	ท่านสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง					
3.	ท่านมักจะช่วยการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งในทุกระดับ เพราะมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวท่าน					
4.	การไปดูการนับคะแนนเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และช่วยป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้ ควรค่าที่จะสละเวลา					
5.	การติดตามการทำงานของผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง ถือเป็น การตรวจสอบว่าเราได้เลือกตัวแทนที่ดี					

BUU-IRB Approved

16 ม.ค. 2563

BUU-IRB Approved

ตอนที่ 4 ความเข้าใจในหลักรัฐธรรมนูญนิยม

16 ม.ค. 2563

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค						
1.	หลักมนุษยชนสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง					
2.	กฎหมายที่ชอบธรรมสำคัญกว่ากฎหมายที่ไม่ชอบธรรม					
3.	เสรีภาพของประชาชนไม่สำคัญเท่ากับระเบียบวินัย					
4.	ความเสมอภาคทางกฎหมายมีจริงและมีความศักดิ์สิทธิ์					
ด้านหลักนิติรัฐ						
1.	กฎหมายที่ดี คือ กฎหมายที่ออกโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย					
2.	ผู้ปกครองที่ดี คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย					
3.	ประชาชนต้องกลัวกฎหมายมากกว่าผู้รักษากฎหมาย					
4.	ไม่มีผู้ใดที่อยู่เหนือกฎหมาย ใครละเมิดกฎหมายจะถูกดำเนินคดีอย่างเท่าเทียมกัน					
ด้านหลักการแบ่งแยกอำนาจ						
1.	ผู้ออกกฎหมายไม่ควรเป็นผู้เดียวกับที่บังคับใช้กฎหมาย					
2.	ผู้พิพากษาไม่ควรพิพากษาคดีที่ตนมีส่วนได้เสีย					
3.	นักการเมืองไม่ควรมีส่วนได้ส่วนเสียกับสัมปทานหรือสัญญากับหน่วยงานของรัฐ					
4.	ข้าราชการต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าความรู้ความสามารถ					

